

"Arbejderklassens frigørelse er arbejderklassens eget værk" (Marx)

Solidaritet & Modstand

Nr. 9 juli-august 2026

giv et støttebeløb efter lyst og evne

RØDT VENSTRE · OPLÆG TIL DEBAT OM DEMOKRATI OG RETSSIKKERHED

Først de terrordømte - nu også de ustraffede

side 28

ØVRIGT INDHOLD:

- ° Fra Bastillen til oprustning – hvad fejrer EU egentlig? side 2
- ° En medalje til Ursula – en lukket dør for dem,
der ikke vil køres igennem kødhakkeren side 3
- ° Når kapitalen kræver strøm, må klimaet vige side 6
- ° Frontalangreb på vingeskudt fagbevægelse side 9
- ° Markedet ordner alt – især familien side 15
- ° Det handler ikke om politisk renhed, men om
politisk retning side 19
- ° Zelenskyj – en demokrat? side 23
- ° Zelenskyjs hån side 24
- ° "AfD er vores modstander..." side 25

Fra Bastillen til oprustning – hvad fejrer EU egentlig?

Af Per Møller Jacobsen, medlem af Rødt Venstre

Ved årets fejring af Bastilledagen marcherede danske soldater gennem Paris, mens statsminister Mette Frederiksen deltog sammen med Frankrigs præsident Emmanuel Macron og lederne af den såkaldte Koalition af Villige. Den franske nationaldag blev endnu en gang rammen om en imponerende opvisning af kampvogne, jagerfly, missiler og soldater. Officielt handlede det om national stolthed, europæisk sammenhold og fælles sikkerhed. Men paraden var også noget andet: en politisk markering af den kurs, Europa har valgt – en kurs, hvor oprustning i stigende grad fremstilles som svaret på næsten enhver international udfordring.

Det er en bemærkelsesværdig udvikling, når man husker, hvad Bastillens dag egentlig markerer. Stormen på Bastillen den 14. juli 1789 blev symbolet på almindelige menneskers opgør med en privilegeret elite. Revolutionens parole – frihed, lighed og broderskab – blev et håb om et samfund, hvor magten ikke længere tilhørte de få. Det var en revolution nedefra. Derfor virker det paradoksalt, at den samme mærkedag i dag bruges til at demonstrere statsmagt, militær styrke og Europas ambition om at blive en stadig stærkere militær aktør.

Paraden i Paris var derfor ikke blot en national festdag. Den var også en udstilling af Europas voksende militærindustri. Bag kampvogne, kampflyene, dronerne og missilerne står nogle af verdens største våbenkoncerner – dødens købmænd – som i disse år oplever en historisk vækst. Regeringer over hele Europa bestiller våben for hundredvis af milliarder, og aktiekurserne i forsvarsindustrien følger med. Oprustningen er ikke længere blot et sikker-

hedspolitisk projekt. Den er blevet et erhvervs-politisk projekt.

Det er heller ikke tilfældigt, at EU i stigende grad taler om behovet for at genindustrialisere Europa. En stærkere industriel base kan være nødvendig, hvis den bruges til grøn omstilling, kollektiv transport, medicinsk produktion eller anden samfundsnyttig teknologi. Men meget tyder på, at en væsentlig del af denne genindustrialisering skal drives af våbenproduktion. Fabrikker udvides, produktionslinjer omlægges, og enorme offentlige investeringer kanaliseres over i den militære sektor. Dermed bliver Europas økonomiske udvikling i stigende grad bundet op på en permanent oprustning. Når våbenindustrien bliver en vækstmotor, bliver fred pludselig et økonomisk problem.

Vi får at vide, at denne udvikling handler om europæisk selvstændighed. At Europa må kunne klare sig uden USA. Men hvis resultatet blot bliver, at Bruxelles overtager den rolle, Washington hidtil har spillet, hvad har vi så egentlig vundet? For Rødt Venstre er problemet ikke, om militarismen ledes fra Pentagon eller fra Bruxelles. Problemet er militarismen selv. Europas befolkninger har ikke brug for en ny militær blok. De har brug for en fredspolitik.

Historien giver heller ikke grund til at tro, at stadig større oprustning automatisk skaber større sikkerhed. Tværtimod viser den, at når stormagter møder hinanden med flere soldater, flere missiler, flere droner, autonome systemer og større militærøvelser, vokser mistilliden. Den ene sides oprustning bliver den andens begrundelse for at opruste endnu mere. Frygten bliver drivkraften bag nye investeringer i våben, nye militære alliancer og nye sikkerhedsdoktriner.

Den sikkerhedspolitik, der skulle forhindre krig, risikerer dermed selv at blive en selvopfyldende profeti.

Det er heller ikke første gang, Europa vælger konfrontationens vej. Efter Den Kolde Krigs afslutning blev NATO ikke opløst, men udvidet mod øst. Det retfærdiggør naturligvis ikke Ruslands ulovlige invasion af Ukraine, som Rødt Venstre tager afstand fra. Men hvis man ønsker en varig fred, må man også være villig til at diskutere de beslutninger, der gennem årtier har øget spændingerne på det europæiske kontinent. Fred opstår ikke ved at ignorere konfliktens årsager eller ved ensidigt at satse på militære løsninger.

Samtidig er det almindelige mennesker, der betaler regningen. Når der skal findes penge til psykiatrien, skolerne, ældreplejen eller den grønne omstilling, får vi at vide, at økonomien er presset. Men når våbenindustrien efterspørger nye milliardordrer, synes pengene altid at kunne findes. Det er ikke naturens orden. Det er politiske valg. Hver milliard til kampfly, missiler og ammunition er en milliard, der ikke investeres i den velfærd, som holder samfundet sammen.

Arbejderklassen i Danmark har intet at vinde ved at blive stillet op imod arbejderklassen i Rusland, Ukraine, Frankrig eller noget andet land. Krige udkæmpes af almindelige mennesker, mens beslutningerne træffes af regeringer, generaler og økonomiske interesser, som sjældent selv betaler den højeste pris. Derfor bør venstrefløjens svar ikke være at vælge mellem konkurrerende militære blokke, men at insistere på diplomati, nedrustning, folkeret og international solidaritet.

Den franske revolution blev ikke et symbol på frihed, fordi staten kunne mobilisere flere soldater end sine modstandere. Den blev et symbol på frihed, fordi mennesker gjorde oprør mod en samfundsorden, hvor en lille elite sad på magten og levede af de manges arbejde. Det er værd at huske, når Bastillens dag i dag bruges som kulisse for Europas militære ambitioner og en økonomi, hvor våbenproduktion i stigende grad fremstilles som vejen til vækst.

Når revolutionens mærkedag bruges til at markere Europas militære oprustning, er det værd at spørge: Har vi byttet Bastillens idealer ud med våbenindustriens?

En medalje til Ursula – en lukket dør for dem, der ikke vil køres igennem kødhakkeren

Af Per Møller Jacobsen

Samme dag som EU-landene blev enige om at begrænse beskyttelsen af ukrainske mænd, der flygter fra mobilisering, modtog Ursula von der Leyen Ukraines nyindstiftede Europa-orden. Det er svært at forestille sig et mere præcist billede på Europas udvikling: Ordener og højtidelige taler til magthaverne – en smækket dør til de

mennesker, der ikke vil sendes til den visse død ved fronten.

Da Rusland invaderede Ukraine i februar 2022, blev ukrainske flygtninge modtaget med åbne arme i Europa.

EU aktiverede for første gang sin særlige ordning for midlertidig beskyttelse. Ukrainerne skulle ikke igennem årelange asylsager, men fik

hurtigt adgang til ophold, arbejde, bolig, sundhedsvæsen og undervisning. Overalt blev der talt om europæisk solidaritet og om en moralsk forpligtelse til at beskytte mennesker på flugt fra krigen.

Nu, mere end fire år senere, er krigen der fortsat, tabstallene vokser, og Ukraine mangler kanonføde. Og pludselig gælder den europæiske solidaritet ikke længere alle, der flygter fra krigen.

Den 15. juli blev EU-landene enige om at forlænge den midlertidige beskyttelse af fordrevne ukrainere til marts 2028. Men samtidig blev der indført en helt ny betingelse: Nye ansøgere skal kunne dokumentere, at de har opfyldt deres militære forpligtelser i Ukraine eller er lovligt fritaget fra dem.

Kan de ikke det, skal de som udgangspunkt ikke længere have adgang til den særlige beskyttelsesordning.

Flygtning eller manglende soldat?

EU-Rådets egen begrundelse er kvalmende direkte.

Begrænsningen skal tage hensyn til Ukraines "udviklende forsvarsbehov". Nye ansøgere skal eksempelvis kunne fremvise et ukrainsk udrejsestempel eller dokumentation for, at de er fritaget for militærtjeneste.

EU-Kommissionen skriver endnu tydeligere, at beskyttelsesordningen ikke må anvendes på en måde, som kan påvirke Ukraines evne til at forsvare sig negativt.

Det er altså ikke en konspiratorisk eller ekstrem polemisk fortolkning, når man konstaterer, at formålet er at forhindre ukrainske mænd i at søge beskyttelse i Europa, fordi Ukraine har brug for dem som soldater. Det står sort på hvidt i EU's egne dokumenter.

De mennesker, som i 2022 blev betragtet som flygtninge, bliver nu betragtet som en militær ressource, der befinder sig det forkerte sted.

Europa ser ikke længere alene et menneske, der flygter fra missiler, mobilisering og risikoen for at blive dræbt eller lemlæstet. Europa ser også en krop, der kan blive massakreret ved fronten.

De er ikke alle desertører

Det vil være forkert at betegne alle de berørte mænd som desertører.

En desertør er normalt en person, der allerede er indkaldt eller gør militærtjeneste og derefter forlader sin enhed. EU's begrænsning er langt bredere. Den kan også ramme mænd, der aldrig har været soldater, men som har forladt Ukraine uden myndighedernes tilladelse eller ikke kan dokumentere en lovlig fritagelse.

Nogle er principielle militærnægtere. Andre er pacifister. Nogle er fædre, ægtefæller eller omsorgspersoner. Nogle er ganske enkelt bange for at dø. Andre har set venner, sønner eller brødre vende hjem i en kiste – eller slet ikke vende hjem fordi deres kropsdele ikke kunne lokaliseres efter de havde været igennem kødhakkeren.

Ukraine anerkender generelt ikke retten til alternativ civil tjeneste under krigsretstilstanden. Det betyder, at selv en dybtfølt religiøs, etisk eller politisk modstand mod at bære våben, ikke nødvendigvis giver mulighed for lovligt at undgå militærtjeneste.

EU's ordning skelner ikke mellem disse mennesker og deres bevæggrunde. Det afgørende bliver papiret: Har den ukrainske stat givet dig tilladelse til at rejse? Hvis ikke, mister du adgangen til den kollektive beskyttelse.

Man kan kalde dem mobiliseringsunddragere eller mænd i den militærpligtige alder. Men de er også mennesker på flugt fra en krig og fra udsigten til at blive tvunget ind i den.

Retten til individuelt at søge asyl forsvinder ganske vist ikke. Men Kommissionen understreger, at nægtelse af militærtjeneste, ikke i sig selv giver ret til asyl. Når Ukraine ikke tilbyder en reel

civil alternativtjeneste, står ukrainske militærnægtere tilsvarende over for militærtjeneste, straf eller flugt. Dette ville for andre asylansøgere give dem asyl, og derfor kan denne særlige praksis overfor Ukrainske flygtninge være konventionsstridig. Alligevel fratages de den umiddelbare beskyttelse med den udtrykkelige begrundelse, at Ukraine har brug for dem som soldater.

Ingen del af Ukraine er sikker

Europarådets menneskerettighedskommissær har advaret imod generelle begrænsninger rettet mod mænd i mobiliseringsalderen.

Kommissæren understreger, at ingen del af Ukraine i øjeblikket kan betragtes som sikker. Missiler og droner rammer også byer langt fra fronten. En afskæring fra den kollektive beskyttelse kan efterlade mennesker i juridisk limbo, fattigdom eller presse dem til en ufrivillig tilbagevenden.

Det rejser et grundlæggende spørgsmål:

Kan Europa med den ene hånd erklære Ukraine for så farligt, at millioner fortsat skal have beskyttelse frem til 2028, og med den anden hånd afvise bestemte mennesker, fordi de er mænd, som Ukraine kan bruge militært?

Krigen bliver ikke mindre farlig, fordi man er mand. Missiler skelner ikke mellem køn, og frykten for at dø ved fronten gør ikke et menneskes behov for beskyttelse mindre menneske-ligt.

Danmark vil gå samme vej

Danmark er på grund af retsforbeholdet ikke omfattet af EU's ordning for midlertidig beskyttelse. I stedet har Folketinget vedtaget den såkaldte Ukrainesærlov.

Men den danske regering vil følge den samme kurs.

Den 25. juni fremsatte regeringen et forslag om, at ukrainske mænd mellem 23 og 60 år, som ikke er fritaget for militærtjeneste, ikke længere skal kunne få ophold efter Ukrainesær-loven.

Udlændinge- og integrationsminister Morten Bødskov lagde heller ikke skjul på formålet:

“Det er ikke meningen, at vores opholdsregler skal bruges til at undgå mobiliseringen til det ukrainske forsvar. Det er med til at underminere den ukrainske krigsindsats og svækker Ukraines mulighed for at forsvare sig mod de russiske angreb.”

Forslaget er endnu ikke endeligt vedtaget. Det forventes først tredjebehandlet i august. Men regeringen ønsker, at det får betydning for ansøgninger indgivet fra den 25. juni. Opholdstilladelser, som er givet på grundlag af sådanne ansøgninger, kan derfor risikere at blive tilbagekaldt, hvis lovforslaget vedtages.

Det er en meget vidtgående og kynisk form for krigspolitik.

Den danske stat vil ikke blot sende penge og våben til Ukraine. Den vil også indrette sin flygtningepolitik efter den ukrainske hærs behov for mandskab.

Og så fik Ursula en medalje

Samme dag som EU-landene nåede til politisk enighed om ændringen i asylreglerne, stod Ursula von der Leyen på Mykhajlivska-pladsen i Kyiv og modtog Ukraines nyindstiftede Europaorden af Volodymyr Zelenskyy.

Hun blev den første modtager af ordenen.

Ifølge det ukrainske præsidentkontor fik hun den for sit bidrag til Ukraines vej mod medlemskab af EU, styrkelsen af Ukraines modstandskraft og fremme af internationalt samarbejde i demokratiets og fredens interesse.

Det vil være forkert at hævde, at von der Leyen fik ordenen for beslutningen om de ukrainske mænd. Det gjorde hun ikke. Men sammenfaldet mellem de to begivenheder er alligevel næsten for grotesk.

Mens Europas og Ukraines ledere uddelte ordener til hinanden og talte højtideligt om demokrati, fred og europæiske værdier, blev døren til Europas fælles beskyttelse smækket i for

de mennesker, der ikke ønsker at gøre deres kroppe til ammunition i den samme krig.

De magtfulde får medaljer. De bange får besked på at vende tilbage til død og ødelæggelse.

Fra solidaritet til militær disciplinering

Beslutningen er endnu ikke formelt vedtaget og offentliggjort i EU-Tidende. Men den politiske enighed mellem EU-landene er på plads, og formålet er klart formuleret.

Mennesker, som allerede har midlertidig beskyttelse i EU, mister den ikke som følge af beslutningen. Døren smækkes i første omgang for nye ansøgere, der ikke kan dokumentere, at Ukraine har givet dem lov til at rejse.

Men det ændrer ikke ved det principielle brud.

I 2022 sagde Europa: I flygter fra en frygtelig krig. Kom indenfor.

I 2026 siger Europa til en bestemt gruppe: I flygter fra en krig, men jeres regering har brug for jer ved fronten. Derfor gælder vores beskyttelse ikke længere på samme måde for jer.

Det er svært at forestille sig et mere brutalt skifte.

Et menneske mister ikke sin ret til beskyttelse, fordi en regering har brug for flere soldater. Retten til at sige nej til at dræbe og dø bør ikke afhænge af, om man flygter fra den ene eller den anden side af en frontlinje.

Europa burde beskytte mennesker på flugt fra krig – også når de flygter fra krigens mobilisering. Det burde ikke fungere som forlænget arm for militære rekrutteringsmyndigheder.

For når beskyttelsen bliver gjort afhængig af villigheden til at gå i krig, er det ikke længere solidaritet.

Så er det militær disciplinering.

Når kapitalen kræver strøm, må klimaet vige

Af Per Møller Jacobsen

Et planlagt datacenter i Holbæk kan ved fuld udbygning kræve mere strøm end alle Danmarks nuværende datacentre tilsammen. Når elnettet ikke kan levere, kan gas blive nødvendig 141 dage om året. Sagen viser en grundlæggende modsætning: Klimakrisen kræver grænser, mens kapitalismen kræver fortsat vækst.

Af Per Møller Jacobsen

Almindelige mennesker får besked på at tage ansvar for klimaet. Vi skal skifte benzinbilen ud, af med gasfyret, isolere boligen og indrette vores forbrug efter, hvornår der er strøm nok.

Men når en stor virksomhed kræver elektricitet i en helt anden målestok, ændrer sproget sig. Så hedder det ikke overforbrug, men vækst, investeringer og erhvervsudvikling.

Det bliver meget tydeligt i Holbæk, hvor et gigantisk datacenter kan være på vej. Ved fuld udbygning skal det efter planen have en kapacitet på op mod 350 megawatt. Det er mere end den samlede kapacitet i de datacentre, der allerede findes i Danmark, og strømforbruget kan ifølge de offentliggjorte oplysninger blive omkring seks gange større end det nuværende forbrug i hele Holbæk Kommune.

Men elnettet kan ikke levere den nødvendige strøm hele året.

En screening fra Energinet, som den lokale bevægelse Ét Grønt Holbæk har fået aktindsigt i, viser ifølge DR, at gasproduceret elektricitet kan blive nødvendig som supplement 141 dage om året. I 25 af disse dage kan gasproduktionen komme til at levere hele strømmen til serverne.

Det er svært at få til at passe med fortællingen om et grønt erhvervseventyr.

En ukendt kunde får førsteret

Offentligheden ved endnu ikke, hvem der skal bruge datacenteret, eller hvad den enorme computerkraft skal anvendes til. Derfor kan vi heller ikke fastslå, om det skal bruges til kunstig intelligens, cloudtjenester, datalagring eller noget helt andet.

Men netop dét er en del af problemet.

Kommunen har politisk bakket op om et projekt, der kan lægge beslag på enorme mængder strøm, jord og netkapacitet, selv om befolkningen ikke kender den endelige kunde eller kan vurdere projektets reelle samfundsmæssige nytte.

Da Holbæk Kommune i 2024 indgik en hensigtserklæring med selskabet bag projektet, fremhævede borgmester Christina Krzyrosiak Hansen fra Socialdemokratiet muligheden for op mod 200 arbejdspladser, grøn strøm og udnyttelse af overskudsvarme.

Men påstande om arbejdspladser og overskudsvarme kan ikke stå alene. Politikerne må dokumentere, hvor mange varige arbejdspladser der faktisk bliver tale om, hvilke betingelser de ansatte får, hvor meget af overskudsvarmen der reelt kan anvendes – og hvordan gevinsterne står mål med datacenterets voldsomme beslaglæggelse af energi.

Det afgørende spørgsmål er ikke, om projektet skaber nogen arbejdspladser. Det er, om et begrænset antal arbejdspladser retfærdiggør strømforbruget, netudbygningen og risikoen for øgede udledninger.

Otte gange Danmarks nuværende elforbrug

Holbæk er langt fra det eneste projekt, der vil have adgang til det danske elnet.

Energinet oplyser, at der ved begyndelsen af 2026 var anmodninger om 33,5 gigawatt ny forbrugskapacitet alene på transmissionsnettet.

Hertil kommer ønskerne på distributionsnettene. Datacentre, Power-to-X og batterier står for omkring 80 procent af væksten.

Samlet svarer efterspørgslen ifølge Energinet til omkring otte gange Danmarks nuværende elforbrug.

Det betyder ikke, at alle projekterne bliver bygget. Energinet fortæller selv, at projekter kommer og forsvinder fra køen. Men tallene viser, hvor voldsomt presset på vores fælles energiinfrastruktur er blevet. Store private projekter kan planlægges på få år, mens de nødvendige elforbindelser kan tage op mod et årti at etablere.

Politikerne har reageret ved at placere almindelige datacentre nederst i køen til elnettet. Det er fornuftigt, men langt fra tilstrækkeligt.

Der er ikke indført noget loft over datacentrenes samlede energiforbrug. Der stilles ikke et ubetinget krav om fossilfri drift. Der kræves heller ikke en offentlig vurdering af, om projektets samfundsmæssige værdi står mål med dets forbrug af strøm, areal og klimamæssigt råderum.

Politikerne har ændret rækkefølgen i køen. De har ikke taget stilling til, hvilke formål energien skal tjene.

En grøn omstilling, der aldrig indhenter væksten

Politikerne taler ofte om den grønne omstilling, som om opgaven alene består i at erstatte olie, kul og gas med vindmøller og solceller. Men hvis det samlede energiforbrug samtidig vokser, bliver målstregen ved med at flytte sig.

Nye vindmøller og solcelleanlæg skal så ikke alene erstatte den fossile energi, vi allerede bruger. De skal også dække efterspørgslen fra nye datacentre og andre energikrævende vækstprojekter. Hvis udbygningen med vedvarende energi og elnet ikke kan følge med, bliver resultatet ikke nødvendigvis mindre fossil energi. Det kan i stedet blive både mere vedvarende energi og fortsat brug af gas.

Her viser kapitalismens væksttvang sig meget konkret.

I en kapitalistisk økonomi er det ikke tilstrækkeligt for en virksomhed at dække et nødvendigt behov og give et rimeligt overskud. Kapitalen skal vokse. Virksomhederne må udvide, erobre nye markeder, automatisere og forøge afkastet, hvis de ikke skal udkonkurreres.

Staten indretter derfor infrastrukturen efter virksomhedernes forventninger om fortsat vækst. Der bliver spurgt, hvordan vi skaffer strømmen, men sjældnere, om det pågældende forbrug er vigtigt nok til, at samfundet bør skaffe den.

Det er, som om ethvert energibehov, der ledsages af tilstrækkelig meget kapital, automatisk bliver betragtet som legitimt.

Klimamålet hænger allerede i en tynd tråd

Samtidig er Danmarks klimamål for 2030 langt fra sikkert.

Klimarådet konkluderede i sin statusrapport for 2026, at regeringens klimapolitik ikke længere anskueliggjorde, hvordan målet om en reduktion på 70 procent skulle nås. Efter regeringens seneste klimafremskrivning hævder regeringen igen at have en margin på 0,4 millioner ton CO₂-ækvivalenter i selve 2030.

Men Klimarådet peger på, at klimaloven forudsætter, at målet vurderes over årene 2029-2031. Anvendes regeringens egne tal på denne måde, mangler der ifølge rådet reduktioner på omkring 0,2 millioner ton. Dertil kommer, at Klimarådet anser fremskrivningen for at være for optimistisk på en række områder.

Det vil være forkert allerede nu at hævde, at netop datacenteret i Holbæk vælter 70-procentsmålet. Projektet skal efter planen udbygges gradvist og ventes først at nå sin fulde kapacitet efter 2030.

Men sagen afslører et alvorligt politisk problem: Regeringen forsøger at nå et klimamål med en meget lille eller slet ingen sikkerheds-

margin, samtidig med at kommuner og stat åbner for et kraftigt voksende strømforbrug. Derfor må klima- og energiministeren svare klart på, hvilke udledninger fra nye datacentre og deres eventuelle gasproduktion der er indregnet i regeringens fremskrivning.

Når målet i forvejen hænger i en tynd tråd, er ethvert nyt fossilt forbrug politisk relevant.

Privat gevinst – fælles regning

Datacenteret synliggør også en klar klassemod-sætning.

Når en arbejderfamilie ikke har råd til en elbil, et nyt varmeanlæg eller en omfattende energirenovering, bliver den mødt med afgifter, priser og formaninger om at ændre adfærd. Men når en international virksomhed efterspørger hundredvis af megawatt, bliver statens og kommunens opgave at skabe de nødvendige rammevilkår.

Hvis elnettet skal udbygges, er det en del af vores fælles infrastruktur. Hvis der bliver brug for gas, ender udledningen i Danmarks klimaregnskab. Hvis projektet viser sig at være en god forretning, tilfalder profitten de private ejere.

Omkostningerne gøres fælles, mens gevinsterne privatiseres.

Det er ikke teknologien i sig selv, der er problemet. Et socialistisk samfund vil også have brug for databehandling, forskning og teknologisk udvikling. Teknologien kunne bruges til at forkorte arbejdstiden, forbedre sundhedsvæsenet og løse nødvendige samfundsopgaver.

Spørgsmålet er, hvem der ejer teknologien, hvem der bestemmer over den, og hvilke behov den skal opfylde.

Vi har brug for mere vedvarende energi, mere kollektiv trafik, flere ordentlige boliger og et bedre sundhedsvæsen. Men deraf følger ikke, at enhver privat efterspørgsel efter strøm skal imødekommes. Nogle områder skal vokse, mens andre må fylde mindre.

Den prioritering kan ikke overlades til markedet. Den må afgøres demokratisk.

Hvem skal have strømmen?

Datacenteret i Holbæk er derfor mere end en lokal byggesag. Det rejser et grundlæggende spørgsmål om den grønne omstilling:

Hvem skal have adgang til den begrænsede grønne strøm og det klimamæssige råderum?

Skal energien først bruges til at erstatte gasfyr, benzinbiler og fossil produktion – eller skal en ukendt privat kunde kunne reservere strøm i industriel målestok, selv om der kan blive brug for gas for at holde serverne kørende?

Klimakrisen kræver, at samfundet opstiller grænser og foretager bevidste prioriteringer. Kapitalismen kræver derimod fortsat vækst og behandler virksomhedernes efterspørgsel som et behov, samfundet skal opfylde.

Når de to hensyn støder sammen, må klimaet og fællesskabet ikke endnu en gang vige.

Før projektet i Holbæk kommer videre, bør offentligheden som minimum have svar på fem spørgsmål: Hvem er kunden? Hvad skal datacenteret bruges til? Hvor mange varige arbejdspladser skaber det? Hvem kommer til at betale for infrastrukturen? Og hvor store udledninger kan gasdriften medføre?

Indtil det er dokumenteret, at projektets samfundsmæssige nytte står mål med dets energiforbrug, bør det ikke få adgang til strømmen.

For energi er ikke blot en handelsvare. Den er en begrænset samfundsmæssig ressource – og derfor også et spørgsmål om klasse og magt.

Frontalangreb på vingeskudt fagbevægelse

Af Anton Schou

”Jyllands-Posten” bragte den 20. juli 2026 følgende overskrift på forsiden: *”Blå partier ønsker at mindske fagbevægelsens rettigheder.”* Vi undersøger, hvad denne ildevars-lende overskrift dækker over. Vi vil se på, hvad en fagforening er, og hvilken rolle den har spillet for lønarbejderne i Danmark de seneste årtier.

De Konservative, Danmarksdemokraterne og Venstre vil forbyde fagbevægelsens ret til at blokere virksomheder, der har indgået ”overenskomst” med gule såkaldte ”fagforeninger” – til trods for at sådanne blokader er fuldt lovlige. Omvendt vil Socialdemokratiet, SF og Enhedslisten målrette skattefradrag for kontingent til kun at gælde traditionelle overenskomstbærende fagforeninger.

Det kan ikke overraske, at de borgerlige partier angriber arbejderklassens ret til faglig konflikt. Det er heller ikke overraskende, at modsvaret fra de såkaldte ”arbejderpartier” er helt utilstrækkelige.

3F i principiel konflikt

Lad os se på den konkrete sag, der har givet anledning til de borgerlige partiers trusler om lovindgreb mod fagbevægelsen. Sagen går kort fortalt ud på, at fagforbundet 3F har *"indledt en konflikt mod mælkeproducenten Kent Davidsen, som har overenskomst med Kristelig Fagforening"*¹

Ifølge den socialdemokratiske netavis "Pio" er konflikten stillet i bero, mens arbejdsretten behandler arbejdsgiverforeningen KA's (tidligere Kristelig Arbejdsgiverforening) klage.²

*"At fagbevægelsen har varslet sympatikonflikt mod en landmand, der har tegnet overenskomst, er et misbrug af den danske model, mener Rune Kristensen, erhvervsordfører for De Konservative."*³

Men det er direkte forkert, for som "Pio" skriver: *"Davidsen Landbrug henviser til sin aftale med KA⁴. Men det er netop problemet. Ifølge 3F giver KA-aftalen ikke medarbejderne samme grundlæggende vilkår som en 3F/GLS-A⁵-overenskomst. Blandt andet peger 3F på, at aftalen ikke giver medarbejderne mulighed for at strejke, blokere eller indlede sympatikonflikt."*

Videre hedder det i artiklen: *"Så er spørgsmålet enkelt: Skal en arbejdsgiver kunne købe sig en billigere aftale og derefter erklære sig fredet? De gule organisationer som Krifa og KA kan være billigere, fordi andre har taget slagsmålet. I mælkekonflikten ser vi mekanismen i praksis. KA vil gerne have æren for ordnede forhold. Men når konfliktvåbnet rammer, vil de have Arbejdsretten til at stoppe det. Man kan ikke erklære sig en del*

af modellen og så save i dens bærende fundament."

De rigtige fagforeninger og arbejdsgivere forhandler overenskomster, uddanner tillidsfolk og bygger strejke- lockoutkasser. De gule kan komme bagefter og sælge discount."

Sidst i artiklen hedder det: *"Det mest afslørende er, at opbakningen til 3F's ret ikke kun kommer fra fagbevægelsen. Landbrugets egen arbejdsgiverorganisation GLS-A har forsvaret 3F's ret til at forsøge at overenskomstdække arbejdspladsen. Det burde få borgerlige politikere til at standse op. For hvis selv arbejdsgiversiden forstår, at konfliktretten er en del af maskinrummet, så bør KA's spin ikke få lov at stå som sund fornuft. Det er ikke 3F, der truer den danske model her. Det gør dem, der vil gøre konfliktretten tandløs."*

"Fagbladet 3F" oplyser det samme om GLS-A'. Den 18. maj skrev "Fagbladet": *"Det er 3F og arbejdsgiverorganisationen GLS-A, der organiserer på det grønne område, som landbruget hører under. Og hos GLS-A forsvarende direktør Anne Marie Hagelskjær Smit, "Landbrugsavisen", retten til at indlede en konflikt. "Det er i 3F's gode ret at forsøge at overenskomstdække en arbejdsplads, der ikke har overenskomst med Fagbevægelsens Hovedorganisation, siger hun blandt andet."*

For at slå pointen helt fast, så lad os citere direkte fra "Landbrugsavisen", den 7. maj 2026: *"Ifølge Anne Marie Hagelskjær Smit, direktør i GLS-A, er konfliktretten en grundlæg-*

¹ Ovennævnte overskrift og tekstuddrag er fra "Jyllands-Posten", den 20. juli 2026.

<https://jyllands-posten.dk/indland/ECE19387792/blaa-partier-oensker-at-mindske-fagbevaegelsens-rettigheder/>

² Netavisen "Pio", den 20. juli 2026: *"Derfor har 3F retten på sin side i mælkekonflikt"*.

Kilde: <https://piopio.dk/derfor-har-3f-retten-paa-sin-side-i-maelkekonflikt>

³ Samme sted.

⁴ KA = Kristelig Arbejdsgiverforening.

⁵ GLS-A = "Gartneri-, Land- og Skovbrugets Arbejdsgivere". Forskellen på GLS-A og "Bæredygtigt Landbrug" ligger i deres grundlæggende roller: GLS-A er en arbejdsgiverorganisation, der indgår overenskomster, mens "Bæredygtigt Landbrug" er en politisk interesseforening for landmænd. Kun en minoritet af de samlede primære jordbrugsenheder (under 5%) vælger at organisere sig i GLS-A, da en stor del af de 33.000+ bedrifter enten er deltidslandbrug uden ansatte, drives uden overenskomst eller er organiseret i alternative foreninger. Al.

gende del af den danske model. En overenskomst via KA beskytter ikke én mod konflikt.”⁶

”Den skandinaviske velfærdsmodel”??

Det kunne godt se ud til, at den traditionelle fagbevægelse vil vinde denne sag i arbejdsretten, når selv en arbejdsgiverorganisation støtter 3F. Men når man ser på det **reelle styrkeforhold** mellem den danske traditionelle fagbevægelse og arbejdsgiverne, ser billedet langt mere dystert ud. Det er slut med den optimistiske drøm om ”den skandinaviske velfærdsmodel” med universel velfærd (gratis og lige adgang for alle), en omfattende offentlig sektor (finansieret af en progressiv skat) og et organiseret arbejdsmarked med stærke arbejdsgivere og fagforeninger), der forhandler løn og arbejdsvilkår i fællesskab (”den danske arbejdsmarkedsmodel”).

Årtiers klassesamarbejde mellem en socialdemokratisk ledet fagbevægelse og ”ansvarlige” arbejdsgivere, der førte til opbygningen af ”den skandinaviske velfærdsmodel”, har for længst afsløret ”modellens” begrænsning. Forudsætnin-
gerne for den er væk eller i færd med at blive undermineret af: 1) Fagforeningsfjendsk lovgivning. 2) Truslen om udflytning af arbejdspladser⁷. 3) Konkurrence fra udlandet⁸.

Det danske ”erhvervsliv” er blevet mere tilbøjelig til at dele stadig mindre skiver ud til arbej-

derne af den såkaldte ”samfundskage”, skabt af arbejderne selv. Det kan ikke længere betale sig for kapitalen at investere i traditionelle fremstillingsvirksomheder som følge af globaliseringen og den udefrakommende konkurrence af billige kvalitetsvarer (i stigende grad fra Kina). Det kan efterhånden kun betale sig at investere i våbenproduktion til et skattesubsidieret marked, betalt af danskerne selv!

Driften af det traditionelle danske storlandbrug påfører f.eks. samfundsøkonomien enorme, næsten ubetalelige klima- og miljøskader⁹. Den stolte gamle danske fremstillingsindustri er forsvundet fra landet inden for tre hovedområder: beklædning, metal- og elektronikmontage og meget af legetøjs- og forbrugsgodeproduktion.

”Dansk Arbejdsgiverforening” skrev i 2023: *”Frem mod 2035 står antallet af faglærte til at falde med 150.000. Det er stort problem for danske virksomheder, vores velfærdssamfund og den grønne omstilling.”*¹⁰

Flere årsager til et faldende medlemstal

Den drastiske udvikling på arbejdsmarkedet, der blev indledt med oliekriserne i 1970’erne, har lagt et enormt pres på den danske fagbevægelse og givet sig udslag i et betydeligt fald i antallet af medlemmer. I 1969 blev arbejdsanvis-

⁶ ”Landbrugsavisen”, den 7. maj 2026: *”Arbejdsgiverorganisation forsvarer 3F’s konflikt mod mælkeproducent”*.

<https://landbrugsavisen.dk/arbejdsgiverorganisation-forsvarer-3fs-konflikt-mod-maelkeproducent-293487>

⁷ Se ”Rock Wool Fonden”, oktober 2024: *”Danskerne forlader fagforeningerne, når risikoen for udflytning af arbejdspladser stiger”*.

<https://rockwoolfonden.dk/udgivelser/danskerne-forlader-fagforeningerne-naar-risikoen-for-udflytning-af-arbejdspladser-stiger/>

⁸ Se artikel fra ”Dansk Industri”, den 12. november 2025: *”Konkurrencekraften skal fastholdes for at sikre internationale medarbejdere.”*

<https://www.danskindustri.dk/arkiv/analyser/2025/10/konkurrencekraften-skal-fastholdes-for-at-sikre-internationale-medarbejdere/>

⁹ Se artikel fra mediet ”Det fælles bedste”, den 21. april 2020: *”Dansk landbrug er kulsort. Det står for 33% af vores CO2. Tiden er kommet til at omstille det.”*

<https://detfaellesbedste.dk/problemer/landbrug-foedevarer-problemer/dansk-landbrug-er-kulsort-det-staar-for-33-af-vores-co2-tiden-er-kommet-til-at-omstille-det/>

Se også: ”Netavisen Pio”, den 27. december 2024: *”Dansk landbrug er en elendig forretning for Danmark.”* <https://piopio.dk/dansk-landbrug-er-en-elendig-forretning-danmark>

¹⁰ ”DA”, den 15. september 2023: *”Drastisk fald i faglærte må ikke blive virkelighed.”*

<https://www.da.dk/politik-og-analyser/beskaeftigelse/2023/drastisk-fald-i-faglaerte-maa-ikke-blive-virkelighed/>

ningen delvist flyttet fra fagforeningerne til den statslige arbejdsformidling. Det betød ikke umiddelbart en nedgang i antallet af fagforeningsmedlemmer. Først da markedet for "gule" a-kasser blev givet fri med "Loven om tværfaglige a-kasser"¹¹ i 2002 begyndte organisationsgraden for alvor at falde. Dertil kommer, at Folketinget i 2006 forbød de såkaldte eksklusivaftaler. Dermed forsvandt muligheden for at forpligte lønmodtagere til at være medlem af en bestemt fagforening. Før forbuddet var omkring 230.000 danske lønmodtagere dækket af disse aftaler.

De lønmodtagerfjendske indgreb sammen med en begyndende afindustrialisering af Danmark og den generelle afregulering af arbejdsmarkedet (f.eks. udbredelsen af kontraktarbejde) satte for alvor skub i faldet i den uafhængige fagbevægelses medlemstal og fremvæksten af gule "fagforeninger".

Den generelle vurdering er, at især forbuddet mod eksklusivaftaler har medført vækst af uorganiserede eller organiserede i de såkaldte gule eller kristelige "fagforeninger". Ifølge en artikel fra 2011 i "Ugebrevet A4" faldt antallet af medlemmer i FH (dengang kaldet LO) fra 1.142.000 i 2005 til 917.000 i 2011.¹² I dag er tallet steget til ca. 1.040.000, men det er stadig et godt stykke fra 1995, da medlemstallet kulminerede på 1.200.000. Tilsvarende steg medlemstallet hos "Krifa" og "Det Faglige Hus" fra 94.000 i 2005 til 175.000 i 2011. Tallet er fortsat med at stige til i dag, hvor medlemstallet er ca. i alt 315.000!¹³

Men hvad med den traditionelle fagbevægelses egen rolle i medlemsfaldet, væksten i de gu-

le "fagforeninger" og dermed sin egen svækkelse?

Røde fagforeninger og gule "fagforeninger"

Hvad er en fagforening i forhold til en gul "fagforening"? 3F definerer det således: *"En fagforening er organisation af medlemmer inden for et eller flere fag, som arbejder for bedre løn- og arbejdsforhold primært gennem aftaler og overenskomster. Det er medlemmerne, der ejer fagforeningen. Og det er medlemmerne, der bestemmer, hvem der skal stemmes ind i fagforeningens poster. Jo flere medlemmer, jo stærkere står fagforeningen over for arbejdsgiveren, når der skal forhandles om løn- og arbejdsvilkår. (...) Det er kun den fagforening, som har aftalt din overenskomst, der kan føre din sag i Arbejdsretten. Det kan en gul fagforening ikke."*

Der er meget stor forskel på en rigtig fagforening og en gul fagforening. Oftest har de gule fagforeninger meget ringe kendskab til forholdene i din branche og den gældende overenskomst. Nogle kalder sig fagforening uden at organisere efter fag eller indgå overenskomster. De fleste overenskomster og aftaler med arbejdsgiverne indgås fredeligt, men kan man ikke blive enige, kan fagforeningen sige: Så vil vi ikke arbejde. Det kaldes at strejke. Og det er et stærkt våben. De gule fagforeninger har fra starten valgt, at de ikke vil strejke og dermed ikke kæmpe for bedre forhold på arbejdspladsen."

Mere præcist er en fagforening en elementær enhedsfront mellem lønarbejdere med fælles interesser inden for et bestemt fag. Fagforeningen

¹¹ Se: "Lov om ændring af lov om arbejdsløshedsforsikring m.v., lov om Arbejdsmarkedets Tillægspension, lov om en aktiv arbejdsmarkedspolitik og lov om godtgørelse ved deltagelse i erhvervsrettet voksen- og efteruddannelse (Tværfaglige arbejdsløshedskasser)".
<https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2002/434>

Se også artikel i dagbladet "Arbejderen", den 18. maj 2002: "Regeringen skal have en advarsel."

<https://arkiv.arbejderen.dk/artikel/2002-05-18/regeringen-skal-have-en-advarsel>

¹² Tallene er fra "UGEBREVET A4", den 16. november 2011: "Unge strømmer til gule fagforeninger". Kilde: https://fbi-arkiv.dbc.dk/api/v1/file/34888019?field=f56_a

¹³ "Netavisen Pio", den 19. maj 2026: "Nu er det officielt: Gule Det Faglige Hus er nu Danmarks største." <https://piopio.dk/nu-er-det-officielt-gule-det-faglige-hus-er-nu-danmarks-stoerste>

er medlemmernes, som der står i definitionen ovenfor. Dvs. at det er en organisation, der er **uafhængig** af modpartens – arbejdsgivernes – interesser. Fagforeningens medlemmer, der udelukkende er fra et bestemt fag eller en bestemt branche, kan selv uden direkte ydre indblanding via internt demokratisk debat beslutte vedtægter, ledelse, politiske udtalelser og aktioner af forskellige slags

Gule "fagforeninger" er derimod splittelsesorganisationer, der skal svække arbejderklassens solidaritet til gavn for arbejdsgiverne. Derfor vil de ikke organisere strejker for at forbedre løn- og arbejdsforhold, men "i bedste fald" støtte sig til overenskomstaftaler, der er indgået af rigtige fagforeninger. Gule organisationer nasser altså på de rigtige fagforeningers resultater, bl.a. opnået ved strejkevåbnet. Gule organisationer maskerer sig som rigtige fagforeninger, men eksisterer i virkeligheden kun til gavn for arbejdsgiverinteresser.

Hvorfor er fagforeninger nødvendige?

Uden uafhængige fagforeninger er arbejderklassen blot en atomiseret samling individer uden nogen fælles basal bevidsthed om egne interesser, prissgivet arbejdsgivernes våben, nemlig den private ejendomsret til produktionsmidlerne. Arbejderne er altså blot en klasse **i sig selv** uden en kollektiv organisering, mens de bliver en klasse **for sig selv**, dvs. bevidste om sine egne fælles interesser, når de organiserer sig. Graden af arbejderne kollektive bevidsthed er altså lig med graden af arbejderne kollektive organisering.

Siden Schlüterregeringens privatiserings- og nedskæringspolitik har "den skandinaviske velfærdsmodel" og "den danske arbejdsmarkedsmodel" været ramt af en uheldig dødlig

sygdom. Reformismen viste sig ikke at kunne forsvare lønarbejderklassens interesser tilstrækkeligt eller vedvarende, da kapitalismen igen løb ind i en permanent nedgangsperiode, som ingen traditionel økonomisk politik har kunnet genoprette.

Man siger, at det går godt for dansk økonomi i dag – hvis man ser på overfladen. "Dansk Industri" skrev i 2026: *"På overfladen er der stor fremgang i virksomhedernes investeringer. Men 20 virksomheder står reelt bag over en fjerdedel af investeringerne i Danmark, og ses der bort fra disse virksomheder, er investeringsniveauet per medarbejder faldet over de seneste tre år. Manglende investeringer er således en væsentlig forklaring på den sløje produktivitetsvækst i store dele af dansk erhvervsliv."*¹⁴

"Festen" sluttede for længe siden. Arbejdsgiverne siger, at de slet ikke har "råd" til "dyre" forlig, fordi de svækker "konkurrencekraften". EU og NATO kræver, at medlemslandene øger oprustningen med astronomiske beløb. Hvad skal arbejderne så bruge fagforeningerne til, når den faglige top ikke tør mobilisere modstand imod den uundgåelige sociale krig mod velfærden, som arbejdsgivernes, EU's og NATO's arbejderfjendske offensiv indebærer.

Fagbevægelsen er nødt at bevæge sig stadig mere ind på "det politiske område", fordi ingen fagforening kan komme uden om valget mellem krig og fred. Arbejdsgiverne støtter allerede regeringens oprustnings- og militariseringspolitik. Mediet "DI" skrev: *"Dansk Industri bakker helt og fuldt op om regeringens løft af forsvarsudgifterne, men erhvervsorganisationen efterspørger de reformer og prioriteringer, som kan finansiere et langvarigt løft af forsvarsudgifterne."*¹⁵

¹⁴ "Dansk Industri", den 19. januar 2026: *"Manglende investeringer trækker produktivitetsvæksten ned."*
<https://www.danskindustri.dk/arkiv/analyser/2026/01/manglende-investeringer-trækker-produktivitetsvæksten-ned/>

¹⁵ DI, den 19. februar 2025: *"DI: Reforme skal sikre langsigtet løft af forsvarsudgifter."*
<https://www.danskindustri.dk/om-di/kontakt-os/presse/arkiv/pressemeddelelser/2025/2/di-reformer-skal-sikre-langsigtet-loft-af-forsvarsudgifter/>

Senere løfter DI sløret for, hvad den mener med "reformer": *"Politikerne kommer ikke uden om væsentlige reformer, effektiviseringer og investeringer i ny teknologi og øget konkurrenceevne. Den gode nyhed er, at der aldrig har været en mere oplagt mulighed for at reformere klogt end nu, hvis vi tør."*

Fagbevægelsen er inde i en **eksistentiel krise**. Kan den overleve de vedvarende angreb fra Folketinget, arbejdsgiverne, de gule "fagforeninger" og EU på arbejderklassens hårdt tilkæmpede sociale, økonomiske og politiske landvindinger? Ikke hvis fagforeningerne mister relevans og opbakning fra arbejderklassen og ungdommen,

Fagbevægelsen er **det sidste bolværk** imod den reaktionære nedskærings- og oprustningspolitik. Fagbevægelsen kan kun vende et faldende medlemstal ved at påvise sin relevans for lønarbejderne, før det er for sent.

Hvad må der gøres?

Fagtoppen i almindelighed har længe ikke turdet bruge sin magt til at gøre fagforeningerne til aktive kombattanter imod kapitalens sociale og militære krig. Der er **den afgørende grund** til, at den fortsat svækkes.

For at vende den udvikling må fagbevægelsen mobilisere arbejderklassen imod regeringens og Folketingets oprustnings- og militariseringspolitik, der både undergraver landets sikkerhed og det danske velfærdssystem. Valget står mellem fred og velfærd på den ene side og krig og social elendighed på den anden.

Her må fagbevægelsen vælge fredens og velfærdens side og ikke som Dansk Metal støtte statens krigsforberedelser med henvisning til at *"Forsvarsmilliarder skal skabe danske job"*.¹⁶

Dansk Metal skriver: *"Dansk Metal hæfter sig især ved, at regeringen (...) lægger op til en trepart med arbejdsmarkedets parter om arbejdsliv, pension og tilbagetrækning. "Det er både rigtigt og fornuftigt, at regeringen vil samle arbejdsmarkedets parter om de store spørgsmål på arbejdsmarkedet," siger Claus Jensen",* (forbundsformand i Dansk Metal.)¹⁷

Men det eneste formål med at indgå trepartsforlig er at gøre fagbevægelsen **medansvarlig** for oprustnings- og militariseringspolitikken, og gøre det nemmere at få arbejderklassen til at acceptere arbejdsgivernes krav om *"effektiviseringer og øget konkurrenceevne"*.

Produktion og eksport af våben og andet militært udstyr vil uundgåeligt gøre Danmark medansvarlig for krigsforbrydelser f.eks. ved samhandel med Israel. Det vil uundgåeligt svække fagbevægelsen og arbejderklassens kampkraft.

Derfor har Dansk Metal valgt den forkerte vej.

Det er en vanskelig opgave og kræver mod at gå på tværs af politikernes krigsvanvid og krigspropaganda, men det er en nødvendig opgave.

Det er revolutionære socialisters pligt at hjælpe fortroppen i arbejderklassen med at finde veje og midler inden for de eksisterende fagforeninger til at tvinge den faglige top væk fra sin hidtidige tilpasnings- og kapitulationspolitik, den egentlige årsag til fagbevægelsens medlemsflugt.

¹⁶ Ritzau, den 24. februar 2026: *"Forsvarsmilliarder skal skabe danske job."*
<https://via.ritzau.dk/pressemeddelelse/14804756/2035-plan-forsvarsmilliarder-skal-skabe-danske-job?publisherId=90398&lang=da>

¹⁷ Ritzau, den 2. juni 2026: *"Dansk Metal: Ambitiøst regeringsgrundlag kan gøre Danmark rigere og bedre."*
<https://via.ritzau.dk/pressemeddelelse/14965546/dansk-metal-ambitiost-regeringsgrundlag-kan-gore-danmark-rigere-og-bedre?publisherId=90398&lang=da>

Markedet ordner alt – især familien

Af Per Møller Jacobsen

”Natura Hjem”, et privat børne- og ungehjem er truet af lukning efter alvorlig kritik af økonomi, bemanding og faglighed. I bestyrelsen sad Liberal Alliances børneordfører, mens hun stemte for mindre tilsyn – bestyrelsesposten fremgik ikke af Folketingets register over hverv og økonomiske interesser. Sagen er næsten en lærebog i, hvorfor profit, frit valg og mindre kontrol bestemt ikke skaber bedre velfærd.

Liberal Alliance har en enkel og appellerende fortælling om velfærd: Lad pengene følge borgeren, åbn for konkurrence mellem offentlige og private tilbud, og skær bureaukratiet væk. Så vil gode tilbud blive belønnet, dårlige tilbud forsvinde, og markedet sikre bedre kvalitet.

På partiets hjemmeside står der ligefrem, at det ikke er en synd at tjene profit på velfærd. Tværtimod skulle profitten skabe incitament til forbedringer.

Så kom sagen om ”Natura Hjem”

Det private børne- og ungehjem ved Aarhus er blevet varslet lukket efter et tilsyn i april og maj 2026. Ifølge TV Syds gengivelse af Socialtilsyn Midts materiale, retter tilsynet en usædvanligt hård kritik mod både ledelsen og bestyrelsen.

Direktøren skal ifølge tilsynet have givet sig selv en kontrakt med en millionløn og ansat flere nære familiemedlemmer til høje lønninger. Tilsynet mener også, at vagtplaner ikke svarede til den faktiske bemanning, at medarbejderne manglede nødvendige kompetencer, og at pædagogiske indsatser blev registreret, selv om de ikke var gennemført.

Sagen er politisk sprængfarlig. For den handler ikke kun om én direktør eller ét bosted. Den rammer direkte ned i Liberal Alliances påstand om, at konkurrence, profit og mindre bureaukrati af sig selv skaber bedre velfærd.

LA sad selv med ved bestyrelsesbordet

Liberal Alliances folketingsmedlem Helena Artmann Andresen sad fra begyndelsen af 2025 til slutningen af juni 2026 i Natura Hjemms bestyrelse. Hun er børne- og undervisningsordfører og medlem af Folketingets Socialudvalg.

En sådan bestyrelsespost burde ikke være en symbolsk post. For et privat socialt tilbud er bestyrelsen normalt den øverste myndighed. Social- og boligministeren har i et svar til Folketinget fastslået, at bestyrelsen bærer ansvaret for tilbuddets drift og økonomi.

Det er derfor ikke nok at sige, at direktøren stod for den daglige ledelse. En bestyrelse skal blandt andet kontrollere ledelsen, godkende de økonomiske rammer, reagere på interessekonflikter og sikre, at offentlige midler bruges forsvarligt. Hvis bestyrelsen ikke kendte til de kritiserede forhold, rejser det spørgsmålet om, hvorfor den ikke gjorde. Hvis den kendte til dem, er spørgsmålet endnu mere alvorligt og politisk interessant.

Vi ved endnu ikke, om Helena Artmann Andresen personligt godkendte direktørens kontrakt eller ansættelserne af familiemedlemmer. Det kræver adgang til kontrakter, budgetter og bestyrelsesreferater at fastslå. Men hun sad i den ansvarlige bestyrelse gennem næsten hele den periode, Socialtilsynets kritik vedrører.

”Natura Hjem” årsrapport for 2025 bekræfter selv, at tilsynet har rejst spørgsmål af social-

faglig, ledelsesmæssig og økonomisk karakter. Rapporten oplyser også, at hele den daværende bestyrelse trådte tilbage mellem 29. juni og 5. juli 2026.

Årsrapporten indeholder desuden en post på 36.000 kroner i bestyrelseshonorar. Det fremgår ikke, hvordan beløbet blev fordelt mellem medlemmerne, og regnskabet beviser derfor ikke i sig selv, hvor meget Helena Artmann Andresen personligt har modtaget.

Men Folketingets regler er klare: Lønnede bestyrelsesposter skal registreres i registeret over medlemmernes hverv og økonomiske interesser senest en måned efter, at de foreligger. På Helena Artmann Andresens folketingsprofil står bestyrelsesposten ganske vist i hendes almindelige CV. I det særlige økonomiske register står der imidlertid fortsat, at hun ikke har hverv eller økonomiske interesser omfattet af reglerne.

Mindre tilsyn – uden komplet ro i maven

Sagen er så vild, at man vist godt kan sige, at virkeligheden igen overgår fantasien, når man ser på, hvad Folketinget foretog sig, mens Helena Artmann Andresen sad i bestyrelsen.

Den 11. juni 2025 stemte hun for lovforslag L 200 om et mere risikobaseret socialtilsyn og regelforenklinger. Loven ophævede kravet om mindst ét årligt tilsynsbesøg på sociale tilbud. Fremover er minimumskravet ét besøg hvert tredje år. Samlet skulle tilsynstrykket lettes med omkring 30 procent.

Under førstebehandlingen erkendte Liberal Alliances socialordfører Katrine Dugaard, at partiet helst havde ventet med besparelsen, indtil den nye ordning var afprøvet. Men LA stemte alligevel for, fordi partiet ville mindske administrationen og flytte ressourcer til mere borgernære opgaver.

Hun mente at den nye model ville gøre det lettere at luge ud i tilbud, der ikke leverer den kvalitet, de bliver betalt for. Senere i debatten

talte hun om tilbud, der »suger penge ud af systemet«.

På det tidspunkt sad hendes partifælle allerede i bestyrelsen for Natura Hjem.

Det betyder ikke, at lovændringen skabte forholdene på "Natura Hjem", eller at Socialtilsynet ikke længere kan gribe ind. Faktisk var det netop et tilsyn, der bragte sagen frem. Men det gør modsætningen meget tydelig: LA anerkendte selv risikoen for økonomisk udnyttelse og omsorgssvigt, men stemte samtidig for færre besøg og en besparelse på kontrollen.

Advarslerne blev afleveret på forhånd

LA og regeringen kan ikke hævde, at ingen havde advaret dem.

Under høringen over L 200 påpegede Socialtilsynene, at sjældnere besøg kunne gøre det meget vanskeligt at føre et effektivt økonomisk tilsyn. De advarede også om, at oplysninger på Tilbudsportalen kan være forældede, og at man uden regelmæssige besøg får sværere ved at kontrollere, om tilbuddenes afgivne oplysninger svarer til virkeligheden.

Det er præcis den type problem, der nu beskrives i sagen om "Natura Hjem": Tilsynet mener, at de nedskrevne vagtplaner og pædagogiske indsatser ikke stemte overens med den faktiske drift.

Børns Vilkår, Red Barnet, Børnerådet, Socialpædagogerne, Institut for Menneskerettigheder og en lang række andre organisationer var kritiske over for den lavere tilsynsfrekvens. Flere anbefalede mindst ét årligt besøg. Red Barnet advarede om, at tilsynet kunne blive reaktivt i stedet for proaktivt – altså først gribe ind, når skaden var sket.

Kontrol ikke lig med meningsløst bureaukrati

Selvfølgelig findes der meningsløst bureaukrati og det skal bekæmpes.

Men Liberal Alliance bruger ofte ordet bureaukrati, som om al dokumentation og kontrol

var en modsætning til velfærd. Det kan næsten ikke være mere forkert.

Når private virksomheder får offentlige millioner for at tage sig af mennesker, som ikke selv kan kontrollere ydelsen, bliver der tværtimod brug for stærkere offentlig kontrol. Kommunen kan ikke se kvaliteten gennem en prisseddel eller andre oplysninger afgivet af leverandøren selv. Et anbragt barn kan ikke gennemlæse budgettet, kontrollere personalets uddannelser eller skifte leverandør, hvis forholdene er ufor-svarlige.

Her findes ikke det frie valg, som den liberale teori forudsætter. Barnet er ikke en almindelig kunde. Kommunen betaler, virksomheden leverer, og barnet lever med konsekvenserne. Leverandøren ved langt mere om den daglige drift end både kommunen og familien. Det giver mulighed for at spare på bemanning og faglighed, mens papirerne stadig ser rigtige ud.

Derfor er krav om retvisende vagtplaner, faglig dokumentation, gennemsigtige regnskaber, uafhængige bestyrelser og kontrol med handler mellem familiemedlemmer ikke ligegyldigt bureaukrati. Det er det demokratiske værn mod, at offentlige midler bliver gjort til privat familieforretning.

Markedet har ingen samvittighed

Liberal Alliances fejl er ikke blot en overdreven tillid til enkelte virksomhedsejeres gode moral. Fejlen ligger i selve forestillingen om, at profitinteressen automatisk er den samme som barnets interesse.

En virksomhed kan tjene mere ved at levere bedre kvalitet. Men den kan også tjene mere ved at sænke bemanningen, ansætte billigere arbejdskraft, betale ledelsen mere eller flytte penge til ejere og nærtstående. Markedet skelner ikke moralsk mellem de to former for overskud. Hvis betalingen fortsætter, og kontrollen ikke opdager forskellen, er begge dele rentable.

Et ansvarligt samfund må indrette sine institutioner efter, at nogle vil udnytte en mulighed,

hvis gevinsten er stor og risikoen lille. Især når andre mennesker – i dette tilfælde udsatte børn – betaler prisen. Mennesket er grådigt, og denne sag viser det endnu engang.

”Natura Hjem” er derfor ikke bare en pinlig personsag for et ungt LA-medlem. Sagen udstiller en hel politisk ideologi: Først gør man om-sorg til et marked. Så kalder man kontrollen for bureaukrati. Derefter undrer man sig over, at offentlige penge kan forsvinde i høje ledelses-lønninger, familieansættelser og bestyrelses-honorarer.

Markedet ordner ikke den slags af sig selv. Det var Socialtilsynet, der måtte opdage det.

Velfærd drives for mennesker – ikke for profit

For Rødt Venstre peger sagen på behovet for den modsatte kurs:

Der skal være stop for privat profit på anbringelser og andre centrale sociale tilbud, og i lighed med daginstitutioner forbud mod at overskud ud af virksomheden.

Socialtilsynet skal have ressourcer til hyppige og også uanmeldte besøg – ikke beskæres med 30 procent.

Alle økonomiske forbindelser til ejere, ledelse, bestyrelse og deres familier skal offentliggøres.

Bestyrelser skal være reelt uafhængige, fagligt kompetente og personligt ansvarlige for deres kontrol med ledelsen.

Kommuner skal have fuld adgang til at kontrollere, om den bemanning og faglige indsats, de betaler for, også bliver leveret.

Det er ikke bureaukrati for bureaukratiets skyld. Det er fællesskabets kontrol med fællesskabets penge – og beskyttelse af børn, som ikke selv har mulighed for at købe ind i en anden butik.

Selvom der ikke er truffet endelig afgørelse kan Liberal Alliances ideologi allerede nu bedømmes ud fra sine egne kriterier.

Partiet lovede, at profit og konkurrence ville skabe kvalitet. I stedet måtte den offentlige kontrol træde til. Og det skete, mens et af partiets egne folketingsmedlemmer sad i den ansvarlige bestyrelse og stemte for mindre tilsyn.

Det er ikke markedet, der har afsløret denne sag. Det er det bureaukrati, Liberal Alliance så gerne vil skære væk.

Kilder

Alle webadresser er skrevet fuldt ud, så kilderne også kan findes i en udskrevet eller kopieret version af dokumentet.

1. TV Syd: Helena Artmann Andresen skjulte sin bestyrelsespost på bosted for Folketinget
<https://www.tvsyd.dk/kolding/helena-artmann-andresen-skjulte-sin-bestyrelsespost-pa-bosted-for-folketinget-80227>

2. Natura Hjem ApS: Årsrapport for 2025
<https://regnskaber.cvrapi.dk/xhtml/73208844/amNsb3VkczoVLzAzL2FmLzNlLzdhdLzUxLzRkZjltNDk3Ny1hZmZmLWQ0MjJmNTc0Y2QyNw.pdf>

3. Folketinget: Helena Artmann Andresens CV, udvalgsposter og hvervregister
<https://www.ft.dk/medlemmer/mf/h/helena-artmann-andresen>

4. Folketingets håndbog: Reglerne om hverv og økonomiske interesser
<https://www.ft.dk/da/haandbog-i-folketingsarbejdet/indholdsfortegnelse/kapitel-9/afsnit-9-3>

5. Social- og boligministerens svar om private bestyrelses ansvar

<https://www.ft.dk/samling/20231/almudel/sou/spm/69/svar/2011410/2805269/index.htm>

6. Folketinget: Førstebehandlingen af L 200
<https://www.ft.dk/samling/20241/lovforslag/L200/BEH1-89/forhandling.htm>

7. Folketinget: Afstemningen om L 200
<https://www.ft.dk/samling/20241/lovforslag/l200/105/474/afstemning.htm>

8. Høringsnotat til L 200 med advarsler fra Socialtilsynene og organisationerne
<https://www.ft.dk/samling/20241/lovforslag/L200/bilag/1/3007327/index.htm>

9. Liberal Alliance: Partiets politik om velfærd, konkurrence og profit

<https://www.liberalalliance.dk/politik/velfaerd/>

10. Rigsrevisionen: Beretning om forvaltningen af handicapområdet

<https://www.rigsrevisionen.dk/Media/637834612053808384/SR1321.pdf>

Forslag til metadata

Metabeskrivelse: Et privat børnehjem kritiseres for millionløn, familieansættelser og mangelfuld faglighed. I bestyrelsen sad et LA-medlem, der stemte for mindre socialtilsyn. Sagen viser, hvorfor markedet ikke kan kontrollere sig selv.

Kort delingstekst: Liberal Alliance lover, at profit og konkurrence skaber bedre velfærd. På "Natura Hjem" måtte Socialtilsynet afsløre millionløn, familieansættelser og mulig mangelfuld bemanning – mens LA's børneordfører sad i bestyrelsen og stemte for mindre kontrol.

Markedet ordnede ikke sagen. Det gjorde det bureaukrati, LA vil skære væk.

Det handler ikke om politisk renhed, men om politisk retning

Af Sejer Folke og Per Møller Jacobsen

Claus Pedersen opstiller i sit indlæg et valg mellem politisk renhed og reel forandring. På den ene side placerer han SF og Enhedslisten, som søger kompromiser og parlamentarisk indflydelse. På den anden side placerer han en såkaldt kompromisløs venstrefløj, der ifølge ham hellere vil bevare sine rene principper end skabe konkrete resultater.

Men det er en falsk modsætning.

Rødt Venstre er ikke imod kompromiser, parlamentarisk arbejde eller konkrete forbedringer. Spørgsmålet er, hvilke kompromiser man indgår, hvad man opnår med dem, og om de styrker eller svækker muligheden for grundlæggende forandring.

Enhedslisten og SF har i modsætning til den yderste højrefløj opgivet drømmene og forekommer at arbejde ud fra devisen: *"Det nuværende samfund er ret godt, der skal bare nogen justeringer til, så bliver det helt perfekt."*

Historien om den "kompromisløse strategi"

Claus fører kritikken af Enhedslistens nuværende kurs tilbage til Venstresocialisternes brud med SF i 1967. Herfra konstruerer han en samlet »kompromisløs strategi«, som han forbinder med forestillingen om, at staten skulle væltes, hvorefter socialismen nærmest automatisk ville opstå. Måske skulle Claus have tjekket Marx analysen lidt grundigere, det er ikke helt sådan det hænger sammen. Det er faktisk en meget grov sammenblanding af forskellige strømninger og perioder på venstrefløjen.

VS blev ikke dannet, fordi nogle socialister principielt var imod enhver aftale eller forbedring. Bruddet opstod, fordi SF gennem sit samarbejde med Socialdemokratiet blev gjort med-

ansvarlig for en politik, der var i modstrid med de bevægelser og løfter, partiet var blevet valgt på. Diskussionen handlede allerede dengang om forskellen mellem at opnå konkrete resultater og at blive parlamentarisk støtteben for en politik, man grundlæggende var imod.

Claus har ret i, at verden har ændret sig siden 1967. Men kapitalismen er ikke blevet mindre kapitalistisk, blot fordi Sovjetunionen ikke længere eksisterer. Den økonomiske magt er fortsat koncentreret hos en lille klasse, og demokratiet standser stadig i vidt omfang ved indgangen til arbejdspladsen og direktionsgangen.

Kapitalismen er efterhånden ikke blot blevet accepteret som et grundvilkår. Også forestillingen om, at vi først må gøre virksomhederne og Danmark rigere, før der kan blive råd til velfærd, har bredt sig langt ind på venstrefløjen.

Det ses meget konkret i det regeringsgrundlag, SF nu har skrevet under på. Et helt kapitel hedder "Et rigere Danmark", og et stærkt erhvervsliv beskrives som både *"motoren« bag det økonomiske råderum og »forudsætningen for et fremtidigt stærkt velfærdssamfund"*. Derfor skal selskabsskatten sænkes, kapitalen have bedre vilkår og erhvervslivets byrder reduceres. Først skal kapitalens vækstbetingelser forbedres; derefter skulle velstanden kunne finansiere velfærd, grøn omstilling og oprustning. Det er ikke trickle-down-politik i sin reneste form, men tankegangen er tydelig.

Enhedslisten formulerer sig anderledes og peger med rette på, at Danmark allerede er rigere end nogensinde, mens fattigdommen består. Men partiet har accepteret rollen som parlamentarisk grundlag for en regering, der bygger sin økonomiske politik på netop ovenanførte

vækst- og konkurrenceevnelogik – også selv om regeringen vil hente flertal til selskabsskattelettelser og andre borgerlige reformer til højre. Dermed bliver kapitalismens rammer ikke længere udfordret; de bliver den bane, hvorpå venstrefløjen forsøger at forhandle en lidt mere social fordeling af resultatet.

Kapitalismen har samtidig bragt os klimakrise, voksende ulighed, gentagne økonomiske kriser og en ny voldsom oprustning. At der ifølge Claus ikke længere eksisterer et geopolitisk alternativ til kapitalismen, er ikke et argument for at opgive kampen for et sådant alternativ. Tværtimod understreger det nødvendigheden af at opbygge det og som amerikanske Tina Landis har sagt: *”Socialismen er den eneste mulige løsning på klimakrisen.”*

Det er heller ikke udemokratisk at konstatere, at de parlamentariske institutioner ikke er neutrale. Produktionsmidlernes ejerforhold, mediernes ejerforhold, kapitalens økonomiske magt, lobbyismen og trusler om kapitalflugt begrænser, hvilke beslutninger der reelt kan gennemføres. Det betyder ikke, at demokratiske rettigheder er værdiløse. De skal forsvares og udvides. Men det betyder, at et socialistisk flertal i Folketinget ikke i sig selv ophæver kapitalens magt.

Er mandater det samme som fremgang?

Claus peger på VS’ beskedne mandattal og på SF’s og Enhedslistens nuværende parlamentariske størrelse som bevis for, at den kompromissøgende strategi virker.

Men mandater er ikke i sig selv et mål for, om venstrefløjen flytter samfundet.

SF og Enhedslisten kan tilsammen få flere mandater, samtidig med at hele den politiske dagsorden flyttes mod højre. Pensionsalderen hæves. Der bruges enorme beløb på oprustning. Flygtningepolitikken bliver stadig hårdere. Velfærden presses, og markedsstyringen fortsætter. NATO er blevet ophøjet til en næsten urørlig institution, også på store dele af venstrefløjen.

Hvis flere socialistiske mandater ledsages af mindre modstand mod den førte politik, er det ikke nødvendigvis udtryk for socialistisk fremgang. Et parti kan også vokse ved at tilpasse sig de gældende politiske rammer og nedtone de spørgsmål, der kan stå i vejen for regeringsdeltagelse og parlamentariske aftaler.

Claus fremhæver Johanne Schmidt-Nielsen-perioden som et vellykket nybrud. Men Enhedslistens tolv mandater forhindrede ikke Thorning-regeringen i at gennemføre blandt andet dagpengereformen, skattereformer, overgrebet på lærerne og en politik, der fortsatte den nyliberale kurs. Det afgørende spørgsmål er derfor ikke alene, hvor mange mandater venstrefløjen har, men hvad mandaterne anvendes til.

Det samme gælder sammenligningen med den argentinske venstrefløjsalliance FIT-U. Man kan ikke uden videre sammenligne meningsmålinger i to vidt forskellige lande og derfra konkludere, hvilken strategi der virker bedst. Den argentinske venstrefløjs betydning består heller ikke kun i dens stemmeandel, men i dens forbindelse til arbejdspladser, faglige kampe og sociale bevægelser.

Hvad er så alternativet?

Claus efterlyser konkrete eksempler på, hvad Enhedslisten skulle have gjort anderledes. Det er et rimeligt spørgsmål.

Enhedslisten kunne have fastholdt modstanden mod NATO og oprustningen. Partiet kunne have afvist våbenleverancer og krævet, at Danmark arbejdede for våbenhvile og forhandlinger. Det kunne have nægtet at medvirke til en antisemitismeaftale, som risikerer at mistænkeliggøre antizionisme og modstand mod staten Israels politik. Det kunne have gjort stop for dansk våbenhandel, våbentransport og anden medvirken til Israels krig til en reel politisk betingelse.

SF og Enhedslisten kunne også have fastholdt den grundlæggende modstand mod EU. EU er

ikke blot et praktisk samarbejde mellem europæiske lande, men en traktatfæstet økonomisk orden, der beskytter markedet, kapitalens frie bevægelighed og virksomhedernes konkurrencevilkår. Konvergenskravene, finanspagten og Stabilitets- og Vækstpagten lægger rammer om medlemslandenes økonomiske politik og begrænser muligheden for at føre en selvstændig politik for fuld beskæftigelse, offentlige investeringer og velfærd. Det nye regeringsgrundlag forpligter ligefrem Danmark på både budgetloven og EU's Stabilitets- og Vækstpagt. En socialistisk venstrefløj må kræve retten til at bryde med disse rammer – og fastholde perspektivet om et Danmark uden for EU.

På det sociale område kunne Enhedslisten have brugt sine mandater til at styrke modstanden mod højere pensionsalder, forringelser og privatisering – ikke kun til at forhandle mindre forbedringer inden for en overordnet kurs, der fortsat går den forkerte vej.

Det betyder ikke, at man skal stemme imod enhver begrænset forbedring, fordi den ikke afskaffer kapitalismen. Naturligvis skal venstrefløjen stemme for bedre velfærd, højere ydelser og grønne forbedringer, når muligheden opstår.

Men der er forskel på at stemme for en forbedring og på at påtage sig et samlet politisk medansvar. Der er også forskel på et kompromis, som giver mennesker bedre vilkår og styrker deres muligheder for at organisere sig, og en aftale, som binder venstrefløjen til oprustning, imperialismen, fortsatte forringelser og skattelettelser til de rigeste.

Claus spørger, om Enhedslisten burde have opgivet grønne forbedringer for at standse dansk våbensalg til Israel – han skriver ganske vist "Gaza". Men netop denne formulering viser problemet. Skal venstrefløjen acceptere medansvar for krig eller folkemord, hvis der blot følger tilstrækkeligt mange grønne puljer med?

Det er ikke ansvarlighed at lade regeringen sammenkæde menneskeliv og oprustning med

mindre sociale eller grønne indrømmelser. Nogle spørgsmål må være egentlige politiske grænser. Ellers bliver kompromiset gradvist til medvirken.

Demokrati er meget mere end Folketinget

Claus forbinder kritikken af den parlamentariske kurs, med en udemokratisk og potentielt voldelig strategi. Ifølge hans fremstilling må venstrefløjen enten arbejde gennem Folketingets eksisterende flertal eller håbe på statens sammenbrud og en efterfølgende revolution.

Også dette er en falsk modsætning.

Samfundsforandringer er aldrig alene kommet fra Folketinget. Arbejderbevægelsen, kvindebevægelsen, fredsbevægelsen, miljøbevægelsen og kampen mod apartheid ændrede samfundet gennem organisering, strejker, demonstrationer, boykot og civil ulydighed.

Det er ikke udemokratisk. Det er en udvidelse af demokratiet.

Det parlamentariske arbejde har betydning, men det kan ikke stå alene. Folketingets mandater skal bruges som talerør og redskab for den folkelige kamp – ikke til at afvæbne den i forventning om, at de afgørende forandringer kan forhandles frem mellem partierne.

Rødt Venstre håber ikke på kaos eller statens sammenbrud. Vi ønsker at opbygge en stærk og demokratisk organiseret bevægelse, som kan udfordre kapitalens magt og skabe et socialistisk samfund. Socialisme betyder ikke mindre demokrati, men mere demokrati – også over økonomien, produktionen og arbejdspladserne.

Partierne og de folkelige bevægelser

Claus afviser også tanken om, at socialistiske partier skal repræsentere de folkelige bevægelser. Han spørger, hvem der kan tale på Palæstina-bevægelsens, fagbevægelsens eller flygtningebevægelsens vegne.

Naturligvis er bevægelser ikke ens, og et parti skal ikke ukritisk følge enhver udtalelse fra en-

hver aktivistisk bevægelse. Men deraf følger ikke, at partierne kan frigøre sig fra bevægelserne og dermed selv gøre krav på en større demokratisk legitimitet.

Et socialistisk parti bør være forankret i arbejderklassen og de folkelige bevægelser. Det skal deltage i diskussionerne, være med til at formulere kravene og bringe dem ind i parlamentet. Ellers bliver bevægelserne let reduceret til vælgergrundlag og kulisse for en politik, der i sidste ende fastlægges af folketingsgruppen og dens rådgivere.

Det er også utilstrækkeligt at sige, at Enhedslisten allerede har skabt opmærksomhed om Palæstina, fordi situationen er blevet diskuteret i Folketinget og dækket af medierne. Problemet er ikke mangel på opmærksomhed. Problemet er, at Danmark fortsat ikke har iværksat de nødvendige sanktioner, stoppet våbensamarbejdet eller afbrudt sin politiske og militære medvirken.

At tusinder demonstrerer uge efter uge, er ikke blot et ønske om at blive hørt. Det er et krav om konkret handling.

Claus' henvisning til frykten for, at Hamas skulle have indflydelse på Palæstina-solidariteten, risikerer samtidig at gentage den mistænkeliggørelse, som bevægelsen allerede mødes med fra højrefløjen. Man kan sagtens have forskellige vurderinger af Hamas og samtidig stå ubetinget fast på palæstinenserens ret til modstand, selvbestemmelse og frihed.

Stabilitet for hvem?

Til sidst gør Claus stabilitet til en socialistisk prioritet. Alternativet til den nuværende parlamentariske kurs fremstilles som et sammenbrud, der sandsynligvis vil bringe fascismen til magten.

Men stabilitet er ikke et neutralt begreb.

For mennesker, der mister retten til tidlig pension, rammes af nedskæringer eller ser velfærden forsvinde, opleves den eksisterende orden ikke nødvendigvis som stabil. Det gør den

heller ikke for mennesker, der sendes i krig, drives på flugt eller rammes af klimakrisen.

Når venstrefløjen påtager sig ansvaret for at administrere den eksisterende orden uden at kunne løse dens grundlæggende problemer, skaber den netop plads for højrefløjen. Højrefløjen kan derefter fremstille sig som det eneste oprør mod et system, som socialdemokrater og socialister i fællesskab forvalter.

Fascismen bekæmpes ikke ved at gøre venstrefløjen til garant for kapitalismens stabilitet. Den bekæmpes ved at organisere utilfredsheden omkring et socialistisk alternativ og vise, at problemerne skyldes klasseforhold og økonomisk magt – ikke flygtninge, transpersoner, muslimer eller andre udsatte grupper.

Der er brug for samarbejde på venstrefløjen

Nu er SF gået i regering, mens Enhedslisten har valgt at støtte op om regeringen. Det gør ikke behovet for en selvstændig socialistisk venstrefløj mindre. Det gør det større.

Når SF påtager sig regeringsansvar, og Enhedslisten binder sin indflydelse til regeringens overlevelse, er der brug for kræfter, som klart kan sige fra over for EU, oprustning, NATO, våbenleverancer, nedskæringer og dansk medvirken til Israels forbrydelser – og som samtidig kan samle kampen for velfærd, udsatte grupper, fred og socialisme.

Her er vi enige med Kaivon Kjems, når han peger på nødvendigheden af at organisere sig til venstre for SF og Enhedslisten. Rødt Venstre gør ikke krav på at kunne løfte denne opgave alene og et skridt i den retning, kunne være et landsdækkende samarbejde i stil med Folkelisten for fred og velfærd ved næste folketingsvalg. Ingen enkelt organisation kan i dag udgøre det nødvendige alternativ – der er brug for alle kræfter til venstre for Enhedslisten.

Derfor har vi brug for et tættere samarbejde mellem de socialistiske og kommunistiske kræfter, fagligt aktive, fredsbevægelsen, klimabevæ-

gelsen, Palæstina-solidariteten og andre folkelige bevægelser. Et samarbejde kræver ikke, at alle forskelle ophæves, eller at vi på forhånd er enige om enhver international, historisk, marxistisk og strategisk vurdering. Men det kræver, at vi kan handle sammen dér, hvor vi faktisk er enige.

Vi har brug for fælles kamp mod oprustningen, EU, NATO og krigspolitikken. Mod nedskæringer, højere pensionsalder og privatisering. For solidaritet med Palæstina, for arbejderklassens interesser og for et socialistisk alternativ til kapitalismen.

Det er ikke et projekt for politisk renhed eller for at konkurrere om, hvem der er mest konse-

kvent. Det er et forsøg på at opbygge den folkelige og politiske styrke, som den parlamentariske venstrefløj ikke længere ønsker eller formår at repræsentere.

Claus har ret i én ting: Venstrefløjen må tage ansvar for, hvordan vores politik kan blive til reel forandring. Men svaret er ikke at gøre sig regeringsduelig på kapitalismens betingelser. Svaret er at organisere den modkraft, der kan ændre betingelserne.

Spørgsmålet er derfor ikke, om venstrefløjen skal have indflydelse. Selvfølgelig skal den det.

Spørgsmålet er: **Indflydelse til hvad – og på hvis betingelser?**

Zelenskyj – en demokrat?

Af Lucien Gauthier. Fra "Soziale Politik & Demokratie", nr. 552, 17.7.2026

Pressen, der tjener de magtfulde, fremstiller konstant Zelenskyj som demokrat og modstandskæmper, og nogle tøver ikke med at sammenligne ham med en ukrainsk Churchill!

Virkeligheden er en helt anden. Hr. Zelenskyj var en andenrangs tv-skuespiller, der optrådte på russiske kanaler og var ansat af en ukrainsk oligark, der ejer en stor del af medierne i Ukraine.

Det var denne oligark, der mobiliserede alle sine ressourcer for at få Zelenskyj valgt til præsident. I krigsårene blev Zelenskyj talerør for det ukrainske oligarki, som på ingen måde står tilbage for det russiske oligarki. Ukraine og Rusland er blandt de mest korrupte lande.

For flere måneder siden forsøgte Zelenskyj at afskaffe det uafhængige retsvæsen, der bekæmper korruption, for at bringe det under sin kontrol. Han forsvarer sine oligarkvenner, der hilste EU-Parlamentets afstemning om at frigive

90 milliarder euro til Ukraine velkommen, da de kan svindle med noget af det til egen fordel.

Zelenskyjs forsøg på at tage kontrol over anti-korrptionskommissionen fulgte efter beskyldninger mod hans chefrådgiver og ven, som blev tvunget til at træde tilbage, ligesom flere andre nære medarbejdere til Zelenskyj, der også blev beskyldt for forseelser. Dette skridt udløste dog masseprotester, der i sidste ende førte til, at Zelensky måtte trække i land.

70% af ukrainerne ønsker våbenhvile

Ifølge en ukrainsk meningsmåling ønsker 70% af ukrainerne en våbenhvile baseret på frontlinjerne¹⁸. Ifølge den ukrainske generalstab selv er 200.000 ukrainere deserteret. Mere end 1 million ukrainere i militæralder er flygtet for at undgå at blive sendt til fronten.

Zelenskyjs politik er i fuldstændig modstrid med folkets ønsker. Det ukrainske folk ønsker at

¹⁸ Tallet ved den seneste meningsmåling er faktisk 72%. Men en endelig folkelig godkendelse af en eventuel fred

afhænger naturligvis også af f.eks. fremtidige sikkerhedsordninger for Ukraine og Rusland.

leve. Utilfredsheden med regimet vokser i landet.

Det er også derfor, han bruger krigen til at nægte at afholde valg, selvom præsidentvalget burde have fundet sted for over et år siden! Da han mangler legitimitet, tillader krigen ham at klamre sig til magten. Han bruger krigen ligesom sin ven Netanyahu, hvis folkedrabspolitik han støtter, ved at sende ukrainske soldater, der er specialister i droner, til Israel.

Mens Ukraine engang havde mere end 50 millioner indbyggere, er der i dag kun omkring 30 millioner tilbage. Længe før krigen emigrerede millioner af ukrainere, drevet ud i fattigdom af privatiseringspolitikker, for at finde arbejde og forsørge deres familier. Langt fra at forsvare ukrainsk suverænitet har Zelenskyj solgt landbrugsjord til store landbrugsvirksomheder¹⁹ og

privatiseret virksomheder. Med dette for øje har han handlet imod folket ved at sætte spørgsmålstegn ved arbejdsmarkedsløven og forbyde elleve oppositionspartier²⁰.

I denne situation må Zelenskyj stole på de mest ekstreme dele af det ukrainske samfund, især højreekstreme grupper, partier eller militser som Azov-bataljonen.

Derfor lod han, efter at have hyldet den højreekstreme leder Bandera, en kollaboratør med nazisterne fra 1941, Melnyks²¹ jordiske rester, bringe tilbage fra Luxembourg og begrave med fuld ære i et militært Pantheon på Kyivs kirkegård. (Se boks nedenfor) Zelenskyj er alt andet end en demokrat; sammen med Putin og EU bidrager han til ødelæggelsen af Ukraine og dets befolkning.

Zelenskyjs hån

Resterne af Andriy Melnyk, der døde i Luxembourg i 1964, blev gravet op den 19. maj for at blive overført til Ukraine og genbegravet den 25. maj på den nationale kirkegård i Kyiv i en slags militært Pantheon i præsident Zelenskyjs nærvær. Andriy Melnyk var en af lederne af *Organisationen af Ukrainske Nationalister* (OUN), som samarbejdede med nazisterne, da de invaderede Ukraine i 1941, og var involveret i folkedrabet på ukrainske jøder. Det generer ikke Zelenskyj, fordi denne pro-nazists kiste var dækket af det ukrainske flag og omgivet af soldater fra den ukrainske hær, der fejrede ukrainske helte. Blandt de mange gæster var Arseniy Bilodub, en velkendt identitær (fascistisk inspireret. o.t.) sanger i Ukraine, hvis tekst i en af hans sange siger: *"Seks millioner løgne, de opfandt om Holocaust, hvor er beviserne? I tror på jøderne. Det gør jeg ikke."* Zelenskyj-regimet modtager 90 milliarder euro, der er omdirigeret fra sundheds- og uddannelsesbudgetter, gennem en beslutning truffet af EU med støtte fra europæiske regeringer. Det er en lussing til alle jøder, der blev myrdet i Hitlers lejre, og til alle europæere, der døde i kampen mod nazismen; især til de 27 millioner sovjetiske borgere, inklusive mange ukrainere, der blev massakreret af nazisterne. Og ikke et ord om det i de store dagblade eller på de døgnåbne nyhedskanaler. **L.G.**

¹⁹ Siden 2021 er der solgt over 1 million hektar landbrugsjord (svarende til ca. 40% af al dansk landbrugsjord) til private ukrainske borgere og virksomheder. Der er planer om, at lade udenlandske virksomheder opkøbe jord, men det forudsætter en folkeafstemning, der pga. krigen ikke er blevet afholdt.

²⁰ Ukraines regering har faktisk permanent forbudt og opløst hele 16 politiske partier, der blev anset for at have pro-russiske bånd. Forbuddene blev indledt i marts 2022

og efterfølgende godkendt ved lov og retskendelser. Ét af partierne fik 13% ved parlamentsvalget i 2019, mens resten er små. Kilde: AI.

²¹ **Andriy Atanasovych Melnyk** (1890–1964) var en ukrainsk militær og politisk leder, bedst kendt for at lede (det højreekstreme, o.t.) Organisationen af Ukrainske Nationalister fra 1938 og fremefter og senere Melnykitterne (OUN-M). Kilde: Wikipedia.

"AfD er vores modstander – vi vil et socialt, demokratisk og fredsorienteret alternativ"

Udtalelse af AGBSW's koordineringsgruppen | Juli 9, 2026 | *"Arbeit und Gewerkschaft beim BSW"* (*"Arbejderere og fagforening i BSW"* (Forbundet Sahra Wagenknecht)))

Vi, fagforeningsfolk, medlemmer af *"Arbeit und Gewerkschaft beim BSW"* – AGBSW²² bekræfter:

AfD²³ er og forbliver arbejderfjendsk og vores politiske modstander. Det repræsenterer interesserne hos nationalistisk orienterede dele af den tyske kapitalistklasse.

AfD er ikke et fredsparti. Det støtter Merz-regeringens oprustnings- og militariseringspolitik. Dele af AfD støtter også krigspolitikken mod Rusland.

AfD står sammen med Netanyahu og Trump i folkedrabet mod den palæstinensiske befolkning og nu i Libanon. Dele af AfD støtter Trumps militære aktion mod Venezuela og krigen mod Iran. AfD var de første til at støtte Trumps genoprustningsprogram og de første til at kræve, at 5 % af Tysklands bruttonationalprodukt afsættes til militærudgifter. Ligesom kansler Merz ønsker AfD, at Tyskland bliver en stærkere militær leder inden for NATO i Europa. De ønsker at genindføre værnepligten.

Men AfD indtager også en klar position i indenrigspolitikken. Ligesom Merz mener AfD, at velfærdsstaten er overbelastet og uholdbar. Ikke mindst ønsker det en velfærdsstat "kun for tyskere". Dette strider ikke blot mod humanismens principper og retsstatsprincipper, men også mod grundloven.²⁴ Samtidig ønsker AfD yderligere at reducere selskabsskatterne og fritage virksom-

heder for sociale sikringsbidrag. Det ønsker at sænke skatterne for de velhavende og afviser tanken om, at de skal betale formue- og arveafgift. Det ville føre til yderligere nedskæringer i ydelser og privatiseringer. De klamrer sig til gældsbremsen²⁵ og ønsker yderligere at kvæle velfærdsstaten og de lokale myndigheder økonomisk. AfD er også imod almene boligselskaber og socialt boligbyggeri.

AfD er forbundet med Donald Trump, Elon Musk og andre højreekstremer administrerende direktører for teknologi- og finansvirksomheder, der ønsker at skabe zoner i Tyskland, fri for kollektive overenskomster og fagforeninger, ligesom det er tilfældet med Tesla. AfD er et fagforeningsfjendsk parti; det er imod uafhængige og kæmpende fagforeninger, stærke kollektive overenskomster og medbestemmelse, og det ønsker at begrænse strejkeretten. Det vil svække eller afskaffe jobsikkerhed, arbejdstidsbegrænsninger og anden medarbejderbeskyttelse. Det går ind for endnu mere midlertidigt arbejde, usikre job og arbejdsgivervenlig fleksibilitet, og det afviser stigninger i mindstelønnen. Det ønsker yderligere at reducere ydelserne til arbejdsløse og trængende og øge presset for at få folk til at acceptere selv de værste job gennem tvangsarbejde. Alt dette forstærker samtidig

²² AGBSW (Arbeit und Gewerkschaft beim BSW).

<https://agbsw.de/>

²³ AfD = "Alternative für Deutschland".

²⁴ Grundloven = Tysklands forfatning.

²⁵ Gældsbremsen blev indført i 2009 i forfatningen efter finanskrisen for at forhindre store offentlige under-

skud. Den satte et stramt årligt loft over det tilladte årlige underskud, den tyske stat måtte opbygge (normalt 0,35 % af BNP for staten). (...) Ændret i marts 2025 via en stor, politisk aftale og forfatningsændring. Giver nu mulighed for at optage betydelige lån, særligt rettet mod **forsvar og efterretnings tjenester**. Al

presset på medarbejderne, hvilket fører til lavere lønninger og dårligere arbejdsforhold.

AfD er fundamentalt set et velfærdsfjendtligt og neoliberalt parti, der arbejder imod arbejdernes interesser og for kapitalens. Dets nationalisme er blot en distraktion fra denne kendsgerning. Mange stemmer på AfD som en proteststemme, og fordi det desværre er det eneste parti i Forbundsdagen, der kritiserer både de selvdestruktive sanktioner mod Rusland og de milliarder af euro, der ødsles bort for at støtte en korrupt regering i Ukraine. De søger et alternativ til det herskende politiske system, fordi det tilsidesætter flertallets interesser. Men i virkeligheden repræsenterer AfD en radikaliseret fortsættelse af social splittelse og omfordeling af velstand fra bunden til toppen.

En fremtidig koalitionsregering mellem AfD og CDU og CSU, de store partier, som det er enig med i det meste, er en reel trussel. Dette ville betyde en endnu mere alvorlig nedbrydning af velfærdsstaten og demokratiet, især inden for økonomisk og socialpolitik, end der allerede er i gang.

AfD afviser heldagsskoler og daginstitutioner som uddannelsesinstitutioner; er imod fælles offentlige skoler for alle; støtter øget finansiering af privatskoler, der primært bruges af privilegerede grupper, og det er imod integrationsprogrammer. Det ønsker ikke at fremme balancen mellem arbejdsliv og privatliv, herunder for mødre, og er imod ligestilling mellem kønnene. Det fremmer et reaktionært, forældet og patriarkalsk syn på familie og kvinder.

Sidst men ikke mindst går AfD ind for afskaffelse af den individuelle ret til asyl for politisk forfulgte, som er garanteret af grundloven, og for racistiske hadekampanjer mod migranter. "Remigration" er modeordet for tvungen til-

bagevenden af immigranter til deres oprindelseslande, selvom de har boet, arbejdet og været integreret her i årtier og har familier. Ligesom Trump i USA med sine ICE-stormtropper ønsker det at drive immigranter tilbage. Samtidig tvinger Trumps krigspolitik millioner til at flygte fra deres lande. I stedet for at chikanere mennesker og drive dem ud i illegalitet kræver vi aktiv integrationspolitik og en politik mod krige, borgerkrige og undertrykkelse, mod fattigdom og miljøødelæggelse i oprindelseslandene – med andre ord en politik mod de grundlæggende årsager til flugt og emigration.

Mens AfD kritiserer den stigende indsnævring af acceptable meninger, fremsætter det samtidig sin intention om at påvirke universiteter og skoler og går ind for rapporteringsportaler²⁶. Det planlægger hårde indgreb mod angiveligt radikale venstreorienterede i alle offentlige sektorer og virksomheder, herunder tilbageholdelse af midler, afskedigelser og professionelle forbud, strengere love og hårdere indgreb fra politi og efterretningstjenester. Det ønsker ikke ytringsfrihed for alle, men i stedet kun frihed for højreorienterede ytringer, og det har til hensigt yderligere at intensivere undertrykkelsen og forfølgelsen af venstreorienterede og internationalistiske kræfter, såsom dem, der går ind for solidaritet med Palæstina.

AfD ønsker radikalt at indskrænke den offentlige radio- og tv-sektor og privatisere store dele af den. Det ønsker at udrense den politisk og kontrollere den efter sin egen dagsorden. BSW²⁷ ønsker derimod at reformere den offentlige radio- og tv-sektor, fremme større meningsmangfoldighed og styrke demokratiet. Et sådant offentligt radio- og tv-system er mere nødvendigt end nogensinde, fordi hovedproblemet for medier og demokrati er magten hos store pen-

²⁶ AfD går ind for oprettelse af **meldeportaler**, der bl.a. opfordrer elever og forældre til at angive lærere, som taler kritisk om Alternative für Deutschland eller udtrykker politiske holdninger i klasselokalet. Al

²⁷ **BSW** = Bündniss Sahra Wagenknecht = Forbundet Sahra Wagenknecht.

ge, kapitalistiske virksomheder og mediekonglomerater samt amerikansk-kontrollerede indflydelsesorganisationer. Disse enheder dominerer i stigende grad medielandskabet, spreder propaganda og bruger deres politiske magt mod lønmodtagernes interesser, mod velfærdsstaten og til fordel for genoprustning og krigsforberedelser. AfD gør intet for at modvirke dette; tværtimod støtter partiet det.

AfD er ikke et parti som alle andre. Det er knyttet til etnobiologiske folkeopfattelser, nationalistiske og fascistiske ideologier samt nazistiske traditioner og organisationer. Det tolererer åbent højreekstremistiske og antidemokratiske kræfter inden for sine rækker, herunder i ledende stillinger og mandater. Det er derfor en trussel mod de demokratiske og sociale retsstatsprincipper, som den er nedfældet i grundloven.

Af alle disse grunde er AfD utvetydigt vores politiske modstander og modstanderen for alle sociale og demokratiske kræfter. Vores mål er at bekæmpe AfD politisk, gennem argumenter, demokratisk debat og handling, og ved at opbygge et overbevisende alternativ – ikke gennem udelukkelse og obstruktion, hvilket kun styrker det.

Men vi kan heller ikke acceptere en regering dannet af CDU/CSU, SPD og De Grønne, som Die Linke besluttede på sin partikonference, som et angiveligt "bolværk mod højrefløjen"²⁸. Det ville være en fortsættelse af at støtte krigs-politikker og social nedbrydning. En sådan "brandmurspo-

litik"²⁹, ført med de kræfter, der er ansvarlige for den negative udvikling i dette land, den voksende vrede hos mange mennesker og AfD's fremgang, vil kun yderligere styrke AfD.

BSW har foreslået at indsætte en "upartisk ministerpræsident", der regerer med skiftende flertal i delstatsparlamenterne. Vi ønsker en regering, og kan kun støtte én, der forsvarer og udbygger sociale og demokratiske resultater og afslutter krigs- og våbenopbygningspolitikken. Det kræver frem for alt et betydeligt pres – ikke kun inden for, men også uden for parlamentet. Hundredtusindvis ønsker at forsvare og sikre deres sociale rettigheder, deres job og deres lønninger. Derfor går de på gaden, derfor forhandler de med deres fagforeninger. Hundredtusindvis ønsker at afslutte Merz/Klingbeil-regeringens krigs- og sociale nedskæringspolitik: Nedlæg våbnene, skab velstand, ikke krig! Job, ingen værnepligt.

Vi ønsker at opbygge en politisk kraft, der står for og kæmper for disse mål. BSW skal gøre det tydeligere end før, at det står på de afhængige arbejderes og deres familiers side mod klassekamp ovenfra. Vi arbejder for politiske flertal og regeringer, der vil gennemføre en sådan politik. For at opnå dette skal vi indtage klare holdninger, som vi har beskrevet her. Vi skal lade vores stemmer blive hørt både uden for parlamentet og i parlamenterne og vinde folkets overbevisning. Dette er en vanskelig vej, men den er uundgåelig, og den begynder her og nu.

²⁸ På spørgsmålet: er der intern uenighed i Die Linke om et fortsat samarbejde med CDU? skriver Al: "Ja, der er stor intern uenighed i Die Linke om, hvordan partiet skal forholde sig til det konservative CDU. Hvor dele af partiet – særligt i de østtyske delstater – er åbne over for et pragmatisk samarbejde for at holde det højrenationale Alternativ for Tyskland (AfD) væk fra magten, advarer mere ideologiske fløje i partiet kraftigt imod at nærme sig et borgerligt parti. (...) **De pragmatiske østtyske forbundslande:** Særligt i lande som Sachsen-Anhalt og Thü-

ringen har ledende skikkelser i Die Linke (herunder medformand Ines Schwerdtner) vist vilje til at samarbejde. De vil om nødvendigt støtte en CDU-ledet mindretalsregering for at sikre en stabil, demokratisk "brandmur" mod AfD."

²⁹ **Brandmurspolitik** er et politisk princip i Tyskland, hvor de etablerede demokratiske partier nægter ethvert samarbejde med yderligtgående og ekstremistiske partier – primært det højrepopulistiske parti *Alternative für Deutschland* (AfD). Målet er at forhindre, at ekstremister får politisk indflydelse. Al.

Først de terrordømte – nu også de ustraffede

Regeringen vil indføre et nyt kontrolregime, hvor personer kan få GPS-fodlænke, kontaktforbud, internetkontrol og påbud om psykologisk eller psykiatrisk behandling – selv om de hverken er dømt, sigtet eller mistænkt for en konkret forbrydelse.

Rødt Venstre mener: I en retsstat straffer vi dokumenterede handlinger – ikke hemmelige vurderinger af, hvad et menneske måske vil gøre i fremtiden.

Forslaget blev sendt i høring før folketingsvalget, men nåede ikke at blive fremsat. Nu har justitsminister Nicolai Wammen bekræftet, at den nye regering agter at gennemføre lovgivningen. Det står også direkte i regeringsgrundlaget, som SF har skrevet under på.

Det fremstilles som en lov rettet mod terrordømte og farlige radikaliserede. Men læser man lovudkastet, er målgruppen langt bredere.

Kontrolforanstaltningerne skal ikke kun kunne anvendes mod mennesker, der er dømt efter terrorbestemmelserne. De skal også kunne anvendes mod tidligere fængselsdømte, selv om deres dom handlede om noget helt andet. Altså vil man gå fra princippet om at når man har udstået sin straf, har man betalt sin "gæld" til samfundet. I såkaldt helt ekstraordinære tilfælde, skal de kunne anvendes mod personer over 15 år, der aldrig er dømt for noget, og hvad er helt ekstraordinære tilfælde i grunden?

Det afgørende bliver ikke en bevist forbrydelse, men PET's hemmelige vurdering af, hvad et menneske måske vil gøre i fremtiden.

Et nyt system ved siden af strafferetten

Efter forslaget skal PET udarbejde en farlighedsvurdering. På den baggrund kan anklagemyndigheden bede retten om at pålægge den pågældende en eller flere kontrolforanstaltninger.

Det kan blandt andet være:

- opholdsforbud og GPS-fodlænke
- kontaktforbud
- begrænsninger i brugen af internet, telefoner og simkort
- kontrol af telefoner, computere og internetaktivitet
- forbud mod at besidde, læse eller dele materiale, der klassificeres som terrorpropaganda
- våbenforbud og forbud mod deltagelse i skytteforeninger
- meldepligt hos politiet
- påbud om psykologisk eller psykiatrisk behandling.

Nogle foranstaltninger kan vare i op til ti år, enkelte kan være livsvarige, og en udløbet periode kan efterfølges af en ny afgørelse. Hvis et påbud overtrædes, kan det straffes med op til to års fængsel.

Når først en person er omfattet, får politiet og PET desuden meget vidtgående muligheder for at kontrollere vedkommende. De kan som led i tilsynet i en række tilfælde skaffe sig adgang til personens bolig uden retskendelse og undersøge breve, papirer, telefoner, computere, biler og andet udstyr.

Det er derfor misvisende alene at omtale forslaget som en lov om fodlænker. Der er tale om opbygningen af et omfattende præventivt kontrolsystem ved siden af den almindelige strafferet.

En domstol – men ikke en almindelig åben retssag

Det er vigtigt at være præcis: Det er som udgangspunkt en domstol og ikke PET eller en minister, der skal træffe den endelige afgørelse. Men sagerne kommer i væsentligt omfang til at bygge på hemmeligt efterretningsmateriale.

Den ramte får beskikket en almindelig advokat, men denne får ikke nødvendigvis adgang til hele grundlaget. Fortrolige oplysninger kan fremlægges bag lukkede døre, hvor hverken den berørte person eller dennes almindelige advokat må være til stede.

En særlig sikkerhedsgodkendt advokat skal i stedet varetage personens interesser. Når den særlige advokat har set det hemmelige materiale, må advokaten imidlertid ikke frit drøfte oplysningerne med den person, sagen handler om.

Man kan derfor risikere at skulle forsvare sig mod en vurdering, uden at man selv får at vide, hvilke oplysninger, informationer eller handlinger vurderingen bygger på. I hastetilfælde skal anklagemyndigheden desuden kunne iværksætte foranstaltningerne foreløbigt, inden retten har behandlet sagen.

Domstolskontrol er naturligvis bedre end en ren administrativ PET-afgørelse. Men en dommer kan ikke fuldt ud afhjælpe problemet, når den ramte, ikke får reel mulighed for at kende og imødegå hele sagen mod sig.

Politiske holdninger er ikke en sygdom

Særligt alvorligt er forslaget om påbudt psykologisk eller psykiatrisk behandling.

Lovudkastet giver ikke i sig selv adgang til at fiksere eller tvangsmedicinere mennesker. Det kræver fortsat særskilt hjemmel og helt andre betingelser efter psykiatrilovgivningen. Men det gør ikke forslaget uproblematisk.

En person kan pålægges at deltage i psykologisk eller psykiatrisk behandling. Nægter personen at deltage eller udebliver fra behandlingen, kan det straffes med fængsel.

Der er dermed ikke tale om fysisk tvangsbehandling, men der er heller ikke tale om frivillig behandling i almindelig forstand. Den pågældende stilles reelt over for valget mellem at deltage og at komme i fængsel.

Endnu mere opsigtsvækkende er det, at behandlingspåbuddet ikke nødvendigvis forudsætter en lægelig udtalelse. Ifølge lovbemærkningerne kan retten på baggrund af PET's farlighedsvurdering fastslå, at personen har en psykisk lidelse eller »ikke-diagnosticerede mentale helbredsproblemer«, som kan have betydning for radikaliserings.

Dermed blandes tre meget forskellige ting sammen: psykisk sygdom, radikale politiske holdninger og risikoen for vold.

Det kan samtidig sætte læger, psykiatere og psykologer i en alvorlig faglig og etisk konflikt. En behandler skal arbejde ud fra patientens helbred og sit selvstændige faglige skøn – ikke fungere som forlænget arm for PET.

Hvad skal en psykiater gøre, hvis en borger møder som pålagt, men ikke er psykisk syg og efter psykiaterens vurdering ikke har behov for behandling? Hvem afgør, om personen har deltaget tilstrækkeligt? Og skal behandleren vurdere, om patienten er blevet politisk »afradikaliseret«?

En dommer kan pålægge et menneske at møde hos en psykiater. Men en dommer kan ikke gøre en politisk holdning til en sygdom, og PET må ikke overtage lægens faglige skøn.

Kan loven ramme den politiske venstrefløj?

Lovbemærkningerne nævner udtrykkeligt militant islamistiske, højreekstremistiske, venstreekstremistiske og antimyndighedsektremistiske synspunkter.

Loven er derfor ikke begrænset til islamistiske miljøer eller personer dømt for terror. Den er konstrueret, så den også kan anvendes mod mennesker, som myndighederne klassificerer som venstreekstremister eller antimyndighedsektremister.

Det betyder ikke, at medlemskab af Rødt Venstre, marxisme, modstand mod NATO, støtte til Palæstina, civil ulydighed eller deltagelse i demonstrationer i sig selv udløser en fodlænke. Efter lovudkastet skal der foreligge en vurderet risiko for voldelig ekstremisme.

Men grænsen fastlægges ikke alene ud fra, hvad personen har gjort. Kontakter, politisk materiale, internetaktivitet, indberetninger og oplysninger fra efterretningstjenesten kan indgå i vurderingen.

Den umiddelbare risiko for, at f.eks. almindelige medlemmer af Rødt Venstre rammes, er derfor lille. Den principielle risiko er alligevel reel. Staten opbygger et apparat, som juridisk også kan rettes mod den yderste venstrefløj, hvis myndighedernes definitioner eller det politiske klima ændrer sig. Vi har set det mange gange, en lov kommer med garanti til næsten ikke til at gælde nogen, men når den så er vedtaget, bredes den ud til mindre forseelser og andet end det der blev lovet i forbindelse med lovgivningsarbejdet.

Et register kan overleve sit oprindelige formål

PET må ikke registrere mennesker alene, fordi de deltager i lovlig politisk virksomhed. Men hvis en person af andre grunde først er kommet i PET's søgelys, kan oplysninger om politiske møder, demonstrationer, kontakter og holdninger alligevel registreres, når PET vurderer dem relevante.

Netop derfor er lovforslaget principielt farligt. Når myndighederne skal afgøre, hvem der er "radikaliseret", bliver det vanskeligt at undgå en kortlægning af lovlige politiske aktiviteter og forbindelser. Det behøver ikke begynde som et egentligt register over politiske modstandere. Men oplysningerne bliver indsamlet og kan eksistere længe efter, at den politiske virkelighed og definitionen af "radikal" har ændret sig.

Det historiske eksempel bør mane til forsigtighed: Dansk politi havde før besættelsen opbygget et register over kommunister. Under den tyske besættelse blev oplysningerne stillet til rådighed for

det tyske politi og senere anvendt ved arrestationerne af danske kommunister. Sammenligningen betyder ikke, at nutidens Danmark er en besættelsesmagt. Pointen er, at et register oprettet under én politisk virkelighed kan få en helt anden anvendelse under den næste.

Rettighedstab begynder næsten altid med de få

Regeringens svar vil være, at ordningen kun skal anvendes i ganske få og helt ekstraordinære tilfælde. PET anslår selv målgruppen til 10-15 personer om året.

Men netop sådan bliver nye magtbeføjelser normalt indført. Først udpeges en lille og stærkt upopulær gruppe. Derefter accepteres princippet om, at denne gruppe ikke behøver den samme retssikkerhed som andre. Når først apparatet, lovhjemlen og praksis eksisterer, bliver det lettere senere at udvide målgruppen, sænke tærsklen eller indføre de samme redskaber på andre områder.

Glidningen findes allerede i selve forslaget. Begrundelsen tager udgangspunkt i løsladte terror-dømte og personer, der er blevet radikaliseret under fængsling. Men målgruppen er udvidet til mennesker dømt for anden kriminalitet og derfra videre til personer, der aldrig er dømt, sigtet eller konkret mistænkt.

Først sagde man terrordømte. Så sagde man radikaliserede.

Nu siger man også ustraffede.

Politikerne kan ikke bare udpege deres modstandere – men de bygger apparatet – og det er tophemmeligt

En minister kan ikke personligt udpege et medlem af en oppositionel bevægelse og bestille en fodlænke. PET skal foretage en vurdering, anklagemyndigheden skal føre sagen, og en domstol skal som udgangspunkt godkende indgrebet.

Lækagesagen rejser samtidig en ubehagelig mistanke om, at efterretningstjenester og straffesager kan blive påvirket af politiske hensyn. Da det hemmelige samarbejde mellem FE og det amerikanske NSA blev afsløret, havde regeringen en stærk interesse i at bevare det gode forhold til USA. I den situation kan Claus Hjort Frederiksen og Lars Findsen være blevet gjort til syndebukke: Opmærksomheden blev flyttet fra selve masseovervågningen og det politiske ansvar til spørgsmålet om, hvem der havde talt over sig. Det er ikke bevist, at der forelå en politisk bestilling – men sagen lugter.

Politikerne bestemmer desuden lovens kriterier, myndighedernes beføjelser og rammerne for domstolsbehandlingen. De bestemmer, hvor elastiske begreber som »radikaliseret«, »ekstremistisk« og »trussel« skal være. Og de beslutter, at staten overhovedet skal kunne udsætte ustraffede borgere for straffelignende indgreb på grundlag af en vurdering af deres fremtidige farlighed.

Det skaber et apparat, som en fremtidig regering kan udvide eller misbruge – uden at den behøver at oprette en åbenlyst politisk domstol.

Retssikkerhed skal ikke kun beskytte de mennesker, vi kan lide. Den skal først og fremmest beskytte dem, flertallet, regeringen og myndighederne ikke kan lide. At man behandler sine modstandere ordentligt, er kriteriet for ægte demokrati og åbenhed i forvaltningen.

Rødt Venstre siger nej

Rødt Venstre afviser, at ustraffede mennesker skal kunne underlægges et straflignende kontrolregime på baggrund af hemmelige efterretningsmæssige vurderinger.

Vi mener:

- at staten skal gribe ind over for konkrete strafbare handlinger, vold og dokumenterede forbedelser til vold
- at alvorlige indgreb i borgernes frihed skal forudsætte klare, offentligt tilgængelige kriterier og almindelig domstolsprøvelse
- at den anklagede skal kende det væsentlige grundlag for sagen og have en reel mulighed for at forsvare sig
- at politiske holdninger aldrig må behandles som en psykisk sygdom
- at læger, psykologer og psykiatere ikke må gøres til redskaber for PET's politiske og sikkerhedsmæssige kontrol
- at mennesker, der ikke er dømt eller sigtet for noget, ikke skal kunne straffes for at nægte en behandling, de ikke frit har valgt
- at ransagning af bolig og it-udstyr som udgangspunkt skal kræve en retskendelse
- at den almindelige ret til politisk organisering, kommunikation, demonstration og opposition skal forsvares – også når holdningerne er radikale og stærkt kritiske over for staten.

Det betyder ikke, at samfundet skal se passivt til, hvis der findes konkrete oplysninger om planlagt politisk vold eller terror. Sådanne forhold skal efterforskes, og hvis beviserne rækker, skal de prøves ved en almindelig domstol.

Men et frit samfund kan ikke bygge på, at staten først klassificerer et menneske som farligt og derefter pålægger vedkommende at bevise, at PET's hemmelige forestilling hvad personen kan gøre i fremtiden, er forkert. Loven lægger endda op til, at selve mistanken kan holde hemmelig, både for borgeren og dennes advokat.

Hvor står SF og Enhedslisten?

SF er ikke længere blot et parti, som skal tage stilling til forslaget. SF er regeringsparti og har skrevet under på et regeringsgrundlag, der udtrykkeligt lover at gennemføre lovgivning om kontrolforanstaltninger for radikaliserede og terrordømte.

Derfor må SF svare klart: Hvorfor medvirker et parti, der kalder sig socialistisk, til at åbne for fodlænke, internetkontrol, ransagning uden retskendelse og påbudt psykiatrisk behandling af mennesker, som ikke er dømt for en forbrydelse?

Enhedslisten har endnu ikke offentligt og entydigt placeret sig i forhold til det konkrete lovudkast. Partiet bør derfor også svare klart: Vil Enhedslisten stemme imod enhver lov, der giver staten mulighed for at udsætte ustraffede borgere for disse indgreb på baggrund af PET's vurdering?

Det er ikke tilstrækkeligt at efterlyse en bedre »balance« mellem sikkerhed og retssikkerhed. Her er et grundlæggende retsstatsprincip på spil.

Et demokrati måles på behandlingen af dets modstandere

Mens politikerne taler stadig højere om »danske værdier«, er de i færd med at udhule nogle af de værdier, der faktisk burde kendetegne et frit samfund: åndsfrihed, åbenhed, frisind og beskyttelse af den politiske modstander.

Demokratiet måles ikke på, hvordan magten behandler sine venner. Det måles på, hvordan den behandler sine kritikere, dissidenter og modstandere.

I en retsstat straffer vi mennesker for handlinger, som er bevist ved en domstol. Vi straffer dem ikke for hemmelige vurderinger af, hvad de måske vil gøre i fremtiden.

Når staten først får ret til at behandle ustraffede mennesker som forbrydere, har ikke kun den første lille målgruppe et problem. Så har hele demokratiet et problem.

Per Møller Jacobsen

Kilder:

Lovudkast: Kontrolforanstaltninger for terrordømte og radikaliserede

<https://www.ft.dk/samling/20251/almdel/reu/bilag/142/3126979.pdf>

Justitsministeriets faktaark om lovforslaget

<https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2026/01/Faktaark-1.pdf>

Advokatrådets høringssvar

<https://www.advokatsamfundet.dk/om-advokatsamfundet/advokatradet/horingssvar-liste/2026/2026-428-strafferetsudvalgetgrundrettighedsudvalget/>

Dommerforeningens høringssvar

<https://dommerforeningen.dk/hoeringssvar/lov-om-kontrolforanstaltninger-for-terrordoemte-og-radikaliserede/>

Firkløverregeringens politiske grundlag, side 36

<https://stm.dk/media/rc1ktdmg/det-politiske-grundlag-for-firkloeverregeringen.pdf>

Styrelsen for Patientklager om informeret samtykke

<https://www.stpk.dk/viden/praksissammenfatninger/informeret-samtykke/>

Lægeforeningen om lægeløftet

<https://laeger.dk/foreninger/laegeforeningen/etik/laegeloeftet>

